

1 CORINTO

NABEMA CARTA PAULOBA BΛΔA DJABARÃ CORINTO PURUÐEBEMA ITEA

Pauloba nañ cartada djabarã Corinto puruðebema itea bΛsia. Poa 55are Epeso puruðeba diabuesia.

Pauloba Corinto purude bedea bia Jesucritodebemada naãrã jaradisia (Hecho 18:1-17). Judiorã dji jΛrebada dede jaradia bΛ bẽrã ãCΛΓΛ judiorãba ïjãsidaa. Dewara judiorãba Paulo ãyã jΛretapedadacarea dewara dede jaradia besia. Mãwã bΛde ãCΛΓΛ griegorã bida ïjãsidaa. Paulora Corintode poa aba ãsidra basia.

Corintora puru droma basía. Ëberãrãda seisciento mil auðu duanasidaca bΛa. Mãã awara ãdjirã ãcõrẽ bea deda zocãrã eropanasidaa. BaribΛΓΛ mãã ãcõrẽ bea ãpẽni carea auðuada obadjidaa. ΛCΛΓΛba Jesucrito ïjãpedadãmĩna wadibida auðuwa nĩbabadjidaa. Djabarã tãena dewara nẽbΛra sida baraasia.

Naãrã Pauloba ãdjirãra quẽãsia ijara duana carea (1:1neba aba 4:21naa). Mããare bΛsia auðuwa nĩbarãnamãrẽã (5:1neba aba 6:20daa). Mããare djabarãba cartadeba iwidipeadadada panusia. Capítulo 7de quima edadidebema iwidipeadadada panusia. Capítulo 8deba aba 11daa panusia ãdjia jΛwaba oda ãcõrẽ carea sãwã odida panΛda. Capítulo 12deba aba 14daa ãcõrẽ Jaureba obi bΛdebemada panusia.

Corintode ḷcḷḷba dadji ḷrēbadiēbemada ãi crīcha panana bēḷā Pauloba capítulo 15de maḷnebemada ḷasia. Capítulo 16de ḷasia sãwã parata jḷre peḷida panḷda idjaba ādjirã acḷde wãida.

Naḷ cartade Pauloba naãrã ḷḷda

¹ Mḷra Pauloa. Ācōrēba quĩrĩana bēḷā mḷra trḷsia Jesucritoba diabuedada ḷamãrēã. Dadjirã djaba Sosteneda mḷ ume ḷḷa. ² Mḷa naḷ cartara ḷḷḷḷḷḷ Ācōrē ēberãḷ Corinto purudebema itea. Jesucritodeba Ācōrēba bārãra edasia idji itea bia beadamãrēã. Ara maḷ quĩrãca idjia druaza jũma dadjirã Boro Jesucrito a iwidibadara edasia. Idjira ādjirã Boroa idjaba dadjirã Boroa. ³ Daiba quĩrĩã panḷa dadjirã Zeza Ācōrēba, dadjirã Boro Jesucrito biḷa ādji biadeba bārãra careba pananida idjaba necai ḷaira dia pananida.

Pauloba djabarã carea Ācōrēa bia ḷḷada ada

⁴ Bārãra Jesucrito ume panḷ bēḷā Ācōrēba idji biadeba careba ḷḷa. Maḷ bēḷā mḷa Ācōrēa iwidibḷḷḷḷza bārã carea bja ḷḷada abaria. ⁵ Jesucrito ume panḷ bēḷā Ācōrēba bārãra jũma diasia bia odamãrēã. Idji beḷeara poya cawa jaradia panania idjaba idjidebemada poya bio cawa panania. ⁶ Jũma Ācōrēba bārãra diaḷaba unubi ḷḷa Crito beḷea daiba jaradiapedadara wãḷã arada. ⁷ Bārãba dadjirã Boro Jesucrito ununi carea jḷã panḷmisa Ācōrēba idji Jaureḷeba dia ḷḷra jũma eropanḷa. ⁸ Maḷba Ācōrēba bārãra zarea erobaya aba naḷ ewari jōḷḷḷḷda. Mãwãra dadjirã

Boro Jesucritoba cawa ode zebΛΓΛde bārāra biē jaradi neē beadia. ⁹ Ācōrēra bedea aba bΛA. Idjia bārāra trΛsia idji Warra dadjirā Boro Jesucrito ume ābaa beadamārēā.

Djabarā crīcha awara awara panΛnebema

¹⁰ Djabarā, dadjirā Boro Jesucritođeba mĹa bārāa bedea djuburiaya ābaa bia duananamārēā. Crīcha awara awara duananiē panΛA, ātebΛΓΛ crīcha abaΛđeba ābaa bia duananiđa panΛA.

¹¹ Djabarā, mĹa ūrīna carea māwā jara bΛA. Djabawērā Cloe ēberārāba mĹa jarasidaa bārāra ijara duanabarida. ¹² Ebuđa jaraibΛΓΛ, ĀCΛΓΛ bārānebemaba jarabadaa: “MĹra Paulođea.”

Dewararāba jarabadaa: “MĹra Apolođea.” Dewararāba jarabadaa: “MĹra Pedrođea.”* Idjaba dewararāba jarabadaa: “MĹra Critođea.”

¹³ Māwāra ¿Critoza zocārā bΛca? ¿MĹda bārā carea crude cachisidaca? ¿Bārāra mĹ trĹneba borocuesidaca?

¹⁴ MĹa ni abaΛ bārānebemada borocueđe bērā bΛsrida bΛA. MĹa ababe djaba Crispoda, Gayo sida borocuesia. ¹⁵ Māwā ni abaΛba poya jaradaēa mĹ trĹneba borocuesidada. ¹⁶ Idjaba mĹa djaba Estepana ēberārā sida borocuesia.

Ādjirā awara dewarada borocuesibΛΓΛ mĹa quīrānebaēa. ¹⁷ Critoba mĹra diabueē basīa ēberārā borocue bamārēā, ātebΛΓΛ diabuesia bedea bia idjidebemada jaradiamārēā. BaribΛΓΛ naĹ duđabema necawađeba mĹa jaradiaē bΛA Crito crude beuđada ara idji quīrīābe beuđa quīrāca berāmārēā.

* **1:12** Pedro. Griego beđeade “Cepa” bĹ bΛA.

Critora Ācōrē necawaa idjaba Ācōrē ḷḷaaa

¹⁸ Tḷḷa uruādaa wāni ēberārāmaara Crito crude beudadebema bedeara siriē ḷḷa. Baribḷḷa dad-jirā, dji Ācōrēba ēdrḷ edadarāba cawa panḷa maḷ bedeaba Ācōrē ḷḷara cawabi ḷḷa. ¹⁹ Ācōrē Bedeade nāwā ḷḷa:

Ne cawa ḷḷa necawaada mḷa siriē ḷḷa un-ubiya. Crīcha cawa ḷḷa crīchara biē tabḷa cawabiya.†

²⁰ Wārāda Ācōrēba naḷ ējūānebema necawaara siriē ḷḷa cawabisia. Jāḷbe ḷne cawa ḷeara sāwāsida? ḷJudiorā ley jaradiabadara sāwāsida? ḷNaḷ ewaride necawaadeba bedeabadara sāwāsida?

²¹ Ācōrēba idji necawaadeba odaba idjida cawabi ḷḷa. Baribḷḷa naḷ ējūānebemarāba ara ādji necawaadeba idjira cawadāca.‡ Ādjirāmaara daiba jaradia panḷa siriē ḷḷmīna Ācōrēmaara bia ḷasia maḷneba jūma idji iḷḷadara ēdrḷ edaida.

²² Crito iḷāni carea judiorāba ne ununacada unu quīrīābadaa. Judiorāēba naḷ ējūānebema necawaada jarḷḷbadaa. ²³ Baribḷḷa daiba Crito crude beudada jaradia panḷa. Maḷ bedeara judiorāba bia ūrīnāca. Idjaba judiorāēba maḷ bedeara siriē ḷḷa crīchabadaa. ²⁴ Baribḷḷa Ācōrēba ḷcḷḷa judiorāda, ḷcḷḷa judiorāē sīda trḷsia Critodeba ēdrḷ edai carea. Maḷgarāba cawa panḷa Ācōrēba Critodeba idji ḷḷada, necawaa sīda

† **1:19** Isaía 29:14. ‡ **1:21** Ācōrēba idji necawaadeba odaba idjida cawabi ḷḷa. Baribḷḷa naḷ ējūānebemarāba ara ādji necawaadeba idjira cawadāca. Griego bedeade maḷba idjaba nāwā jara ḷḷa: “Ācōrēba idji necawaadeba ḷasia ēberārāba naḷ ējūānebema necawaadeba idjira poya cawarānamārēā.”

unubišida. ²⁵ Ēberārāmaarā Critora crude beuda bērā Ācōrēra ne cawa ʙʌēa, ʌʙʌaē ʙʌa. Baribʌrʌ ne adua ʙʌ quīrāca ʙʌmīna Ācōrēra jūma naļ ējūānebemarā cāyābara ne cawaara ʙʌa. Idjaba Ācōrēra ʌʙʌaē ʙʌca ʙʌmīna jūma naļ ējūānebemarā cāyābara ʌʙʌara ʙʌa.

²⁶ Djabarā, crīchadadua Ācōrēba bārā edaside sāwā ʙeasida. Ēberāmaarā zocārā bārānebemada ne cawa beadaē basía, dji dromada beadaē basía, dji droma beadeba todaē basía. ²⁷ Maļ bērā naļ ējūānebema ne cawa ʙeamaarā bārāra ne adua quedeaa. Baribʌrʌ ādjirāba ne adua quedea abadara Ācōrēba edasia. Māwā naļ ējūānebema ne cawa ʙeara perabibaria. Ara maļ quīrāca naļ ējūānebema ʌʙʌa ʙeamaarā bārāra ʌʙʌaē beaa. Baribʌrʌ ādjirāba ʌʙʌaē ʙea abadara Ācōrēba edasia. Māwā naļ ējūānebema ʌʙʌa ʙeara perabibaria. ²⁸ Naļ ējūānebemarāba dji edaara quedea abadara, ādjia igarabada sida Ācōrēba edasia. Māwā dji dromaē ʙeara edasia dji droma ʙea edaara ʙʌi carea. ²⁹ Maļ bērā ni abaʌba ara idjidebemada Ācōrē quīrāpita poya bia bedeadaēa. ³⁰ Baribʌrʌ Ācōrēba bārāra Jesucrito ume ābaa ʙʌsia. Māwā Critodeba Ācōrēba idji necawaada dadjirāa cawabisia. Idjia dadjirāra jipa ʙʌsia, ara idji itea bia ʙʌsia, idjaba cadjiruadebemada ēdrʌ edasia. ³¹ Maļ bērā Ācōrē Bedeade ʙʌ ʙʌ quīrāca dadjia odida panʌa. Nāwā ʙʌ ʙʌa: “Aʙʌda bia bedeaiʙʌrʌ, dadji Borodebemada bia bedeaida ʙʌa.”§

---

§ 1:31 Jeremia 9:24.

2

Crito crude beudadebema Pauloba jaradiada

¹ Djabarã, m̃ã Ācõrẽnebemada bãrãmaa jaradiade wãside bedea bia quirudeba ni m̃ã necawaadeba jaradiaẽ basía. ² Bãrã tãena baside m̃ã ababe Jesucritodebemada, idji crude beapedadada cawabi quĩrĩã basia. ³ Mañne m̃ãra ʌʌaẽ ʌʌda crĩchasia. Idjaba poya bia jaradiaẽda crĩcha bada bẽrã ne wayaaba cacua ure nũmabadjia. ⁴ M̃ã Jesudebema nẽbʌrʌ baside idjaba jaradia baside m̃ã necawaadeba m̃ãwã oẽ basía bãrãba ïjãnamãrẽã. Ātebʌrʌ jaradia ʌʌde Ācõrẽ Jaureba idji ʌʌadeba cawabisia mañ bedeara wãrã arada. ⁵ M̃ãwã bãrãba nañ ëjũãnebema necawaadeba Jesucritora ïjãnaẽ basía, ātebʌrʌ Ācõrẽ ʌʌadeba ïjãsidaa.

Ācõrẽba naẽna cawabiẽ badara idji Jauredeba cawabida

⁶ M̃ãwãmĩna daiba necawaada Ācõrẽ bio ïjã beaa jaradia panʌa. Mañ necawaara nañ ëjũãnebemaẽa, nañ ëjũãnebema bororã necawaẽa. Ādjirãra dãrã pananaẽa. ⁷ Daiba Ācõrẽ necawaa naẽna cawabiẽ badada jaradia panʌa. Nañ ëjũã oi naẽna Ācõrẽba mañ necawaadeba ne oida ʌʌsia dadjirãra idji ume ābaa bia beadamãrẽã. ⁸ Nañ ëjũãnebema bororã ni abaʌba mañ necawaara cawadaẽ basía. Cawa pananabara dadjirã Boro biya quirura crude beadaẽ bacasia. ⁹ Baribʌrʌ cawadaẽ basía Ācõrẽ Bedeade ʌʌ ʌʌ quĩrãca. Nãwã ʌʌ ʌʌa:

Ãcõrêba idji quĩrĩã ðea itea bia o erobara ni abalaba wadi ununacaa, cawaraba ùrĩnacaa, ni cawa crĩchadacaa.*

¹⁰ Jũma maãgara Ãcõrêba idji Jauredeba dadjirãa cawabisia. Idji Jaureba ne jũmada cawa ðaa. Ãcõrê crĩcha sida jũma cawa ðaa. ¹¹ ¿Ëberã crĩchara caiba cawa ða? Ara idjidubabara cawa ðaa. Ara maã quĩrãca ni abalaba Ãcõrê crĩchara poya cawadaãa. Ababe Ãcõrê Jaurebara cawa ðaa. ¹² Dadjirãba naã ãjũãnebema crĩchada edadaẽ basía, ãtebara Ãcõrê Jauredra edasidaa jũma Ãcõrêba idji biadeba diadada cawadamãrẽã. ¹³ Ara maãgãdebemada daiba bedea panãa. Baribara daiba naã ãjũãnebema necawaadeba bedea panããa, ãtebara Ãcõrê Jaureba daia jaradia ða quĩrãca bedea panãa. Mãwã Ãcõrê Jaureba cawabi ðara daiba jaradia panãa idjia bedeabi ða quĩrãca.†

¹⁴ Baribara Ãcõrê Jaureba cawabi ðara Ãcõrê Jaure neẽ ðaba cawa quĩrĩãcaa, idjimaarã siriẽ ða bẽrã. Idjaba poya cawacaa, ababe Ãcõrê Jauredeba cawaida ða bẽrã. ¹⁵ Ãcõrê Jaure neẽ ðaba Ãcõrê Jaure erobã crĩchara poya cawaãa. Baribara Ãcõrê Jaure erobaba Ãcõrênebemada poya bio cawaya. ¹⁶ Ãcõrê Bedeade nãwã ðã ðaa: “¿Caiba dadjirã Boro crĩchara cawa ða? ¿Caiba idjia jaradial?”‡ Baribara dadjirãba Crito crĩchada eropanãa.

* **2:9** Isaía 64:4; 52:15. † **2:13** Idjia bedeabi ða quĩrãca. Griego bedeade idjaba jara ðaa: “Ãcõrê Jaure erobearãa.” ‡ **2:16** Isaía 40:13.

3

Pauloba, Apolo bida Ācōrē traju opeḁada

¹ Djabarã, m̄la bārãa jaradiaside Ācōrē Jau-reḁeba n̄babadarãa jaradia ḅΛ quĩrãca poya jaradiaē basía. ĀtebΛΓΛ nā ējũãnebemarãa, Crito ãjãna djiwidi beara jaradiaida ḅΛ quĩrãca jaradiasia. ² M̄la Critoḁebema zareaē ḅΛda jaradiasia warra zaquerãa jubã dobi ḅΛ quĩrãca. Djico cobi ḅΛ quĩrãca zareara ḅΛda jaradiaē basía, bārãba poya cawadaē basi bẽrã. Idjaba wadibida poya cawadaēa. ³ Bārãra wadibida nā djaraba o quĩrã ḅΛḁeba n̄naa: djãrãba eroḅΛ carea biē crĩchabadaa idjaba caicayabadaa. Mãwã bea bẽrã ebuda ḅΛa wadibida nā djaraba o quĩrã ḅΛḁeba n̄nada nā ējũãnebemarã quĩrãca. ⁴ AbaΛba jarabaria: “M̄ra Pauloḁea.” Dewaraba jarabaria: “M̄ra Apoloḁea.” Bārãba mãwã jarabada bẽrã nā ējũãnebemarã quĩrãca beaa.

⁵ BaribΛΓΛ ¿Paulora cai? ¿Apolora cai? Ababe दौरा Ācōrē nezocaa. Daideba bārãba dadjirã Borora ãjãsidaa. Ācōrẽba daiza obida quĩrãca osidaa. ⁶ Ne ubΛΓΛ quĩrãca m̄la bārãa Jesuḁebemada naãrã jaradiasia. Mābe m̄la uḁa cuebΛΓΛ quĩrãca Apoloba Ācōrē beḁeara biara jaradiasia. BaribΛΓΛ ĀcōrẽbΛΓΛ carebasia bārãba ãjãnamãrẽã m̄la uḁa waribibΛΓΛ quĩrãca. ⁷ Mā bẽrã ne ubarira dji dromaēa. Cuebari sida dji dromaēa. ĀcōrẽdrΛ dji dromaa. IdjiabΛΓΛ néura waribibaria. ⁸ Ne ubarira, cuebari sida Ācōrē quĩrãpita abaria. Idjia dadjiza ne biada diaya

dadjia o bada quĩrãca. ⁹ Mãa Apolo ume abarica ãcõrẽ trajura o panãa. Bãrãra ãcõrẽ néua.

Maã awara bãrãra ãcõrẽba de quĩrãca o ðaa. ¹⁰ Mãra de obari bia quĩrãca ðaa. ãcõrẽba idji biadeba mãa diadaba de jĩrũda bio edu jou-sia. Dewararãba carawabadaa. Baribãra dadjiza quĩrãcuita ðaida ðaa sãwã idji trajura o ðada. ¹¹ De jĩrũra edu jouða bãrã ni abãba dewara de jĩrũda poya ðada. Jesucritoda dji de jĩrũa. ¹² Maãne ãcãrãba ãcõrẽ bedeara aride jaradiabadaa de bia o panã quĩrãca. ãdjia o panãra oro, parata, mõgara bia quedea arica quĩrãca ðaya. Baribãra ãcãrãba ãcõrẽ bedeara aride jaradiadacaa de biẽ o panã quĩrãca. ãdjia o panãra bacuru, quedua, chaba oda de quĩrãca ðaya. ¹³ Critoba cawa oi ewaride dadjiza odara tãba uruaba acã zaya droai cawaya. Maãba ebuda cawabiya dadjia odara sãwã basida. ¹⁴ Dadjia odaba maã tãba uruada droasira Critoba dji o badaa ne biada diaya. ¹⁵ Baribãra dadjia odara bá wãsira dji o badaba ni cãrẽ bia sida eda. Idjira edrimina de babãra de edrããra quĩrãca edra.

¹⁶ ¿Adua panãca ãcõrẽ Jaurera bãrã sode ðada? ¿Adua panãca bãrãra ãcõrẽ deda? ¹⁷ Bariduaba ãcõrẽ dera arããra, maããra eberãra ãcõrẽba bio cawa oya idji dera ababe idji itea ða bãrã. Idji dera bãrã.

¹⁸ Ara bãdjiduba cĩrũgarãnada. Naã eããnebema necawaada wãrãda ðaa. Abãba maã quĩrãca ne cawa ðada crĩcha ðããra, waa mãwã crĩchaiẽ ðaa. ãteããra wãrã necawaara erobai carea naã

ējūānebemarā quīrāpita ne adua ʘΛ quīrāca ʘaida ʘΛa. ¹⁹ Naļ ējūānebema necawaara Ācōrēmaarā siriē ʘΛa. Ācōrē Bedeade nāwā ʘΛ ʘΛa: “Ācōrēba naļ ējūāne ne cawa ʘeara ara ādji necawaadeba cawabibaria ne cawa panlēda.”* ²⁰ Idjaba nāwā ʘΛ ʘΛa: “Ācōrēba cawa ʘΛa naļ ējūāne ne cawa ʘea crīchara siriē ʘΛda.”† ²¹ Maļ carea crīcharānadia abaΛ ēberā ēpē panΛneba dewararā cāyābara biara ʘeada. Ācōrēneba bārāba ne jūmada eropanΛa bia ʘeadi carea. ²² Bārāba māda, Apoloda, Pedro sida eropanΛa. Jūma naļ ējūāne ʘΛ sida eropanΛa. Ara nawenabema, nubema sida eropanΛa. Dadjirā zocai pananibΛrΛ wa beudibΛrΛ Ācōrēneba ne jūmada eropania bia ʘeadi carea. ²³ Jūma bārāra Critoderā. Idjaba Critora Ācōrēnea.

4

Jesucrito nezocarā

¹ Bārāba crīchadida panΛa दौरa Crito nezocarāda. Ācōrēba दौरa ʘΛsia idjidebema cawabiē ʘadada ebuēda jaradiadamārēā. ² Wārāda nezocaba idji boroba obi ʘΛra jūma jipa o ʘaida ʘΛa dji boroba bia unumārēā. ³ Maļ bērā bārāba wa baridua ēberāba mānebema biē jarabΛdade mācua crīchacaa. Idjaba ara mādjiduba jaraēa māa o ʘΛra sāwā ʘΛda. ⁴ Māa ni maārī biēda āi oē ʘΛda cawa ʘΛmīna māḷba jaraē ʘΛa māa jūma jipa osida. Dadjirā BorobΛrΛ cawa jaraya. ⁵ Maļ carea idjia cawa oi ewari naēna dadjia jaradiē panΛa idji traju o ʘΛba jipa o ʘΛda wa jipa oē ʘΛda. Dadjirā

* **3:19** Job 5:13. † **3:20** Salmo 94:11.

Boro zebΛrΛde dadjia sođe crīcha bædadada, ne jūma dadji sođe mērã beadada ebuda cawabiya. Mañ ewaride ĀcōrēbΛrΛ dadjirãza bia jaraya dadjia bia opedada quĩrãca.

⁶ Djabarã, mñnebemada Apolodebema sida bΛsia bãrã carebai carea. Daideba cawadida panΛa Ācōrē Bedeade bΛ bΛ auđu crīchadiē panΛda.* Mãwãra bãrãba ni abaΛda dewara cãyãbara biara bΛda crīchadaēa. ⁷ ¿Caiba bΛra dewara cãyãbara biara bΛsi? Ācōrēba diada awara ¿bΛa cãrēda erobΛ? BΛa Ācōrēneba ne jūmada edasibΛrΛ, ¿cãrē cãrēã ara bΛduba edada quĩrãca bedeaba bΛ?

⁸ Ācōrēneba eda quĩrã pananara bãrãba jūma eropanΛana abadaa. Ācōrēba dia bΛra aduba eropanΛana abadaa. Dai neē bãduba Ācōrē quĩrãpita dji dromarãda panesidada crīcha panΛa. BaribΛrΛ mãwãéa. Bãrãra wãrãda dji dromarãda panenabara bia bæcasia. Mãwãra dai sida bãrã ume ābaa dji dromarãda panecasidaa. ⁹ BaribΛrΛ mã crīcha bΛa dairã dji Jesucritoba diabuedarãda Ācōrēba jūmarã cãyãbara edaara bΛsida. Dairãra dji cawa obariba jūmarã quĩrãpita bedeadebedΛrΛ quĩrãca panΛa. Ēberãrãba, bajãnebema nezocarãba, jūmarãba acΛ duanΛa beudi cawaya. ¹⁰ Ēberãrãmaarã दौरa Crito carea ne adua bæaa idjaba ΛbΛaē bæaa. BaribΛrΛ bãrãra Crito ume panΛ bẽrã dji ne cawaara bæada abadaa idjaba dji ΛbΛa bæada abadaa. Ēberãrãba bãrãnebemada bia bedeaba panΛa, baribΛrΛ दौरa igara panΛa. ¹¹ Wadi ara nañ

* **4:6** Ācōrē Bedeade bΛ bΛ auđu crīchadiē panΛda. Griego bedeade mãra ebuda bΛēa.

ewaride daiba jarrabada droa panΛa, opichiada droa panΛa, idjaba soresorea quedeadrΛ jΛni carea eropanΛa. Dai de arada neē panΛa idjaba ēberārāba दौरa biē obadaa. ¹² दौरa λnāūnaē traja panΛa ne eropanani carea. Ēberārāba daia biē bedeabΛdade daiba ādjía bia bedeabadaa. Dai biē obΛdade droabadaa. ¹³ Sewadeba dai biē jarabΛdade bedeabiaēba panubadaa. Wadi ara naλ ewaride ēberārāba दौरa ne batabueda quīrāca unubadaa, ne mititia quīrāca unubadaa.

¹⁴ Māa maλgara bΛē bΛa bārā perabi carea. ĀtebΛra mλ warrarā quīrāca bārāra quīrīā bΛ bērā māwā bΛ bΛa jipa crīchabi carea. ¹⁵ Bārāba Critodebema jaradiabadarāda zocārā eropanΛbara wadi zezada aba eropanacasiada.† Mλneba bārāba bedeabia Jesucritodebema ijāpedada bērā idjideba mλra bārā zezaa. ¹⁶ Maλ carea mλa bārāba bedeabidjuburiaya mλ nībabari quīrāca nībadamārēā. ¹⁷ Maλ bērā Timoteoda bārāmaa diabuebΛra. Idjira dadjirā Boro ume jipa nībabaria. Dadjirā Borodeba mλ warraca bΛa. Mλa idjira bio quīrīā bΛa. Idjia bārāba quīrānebabiya mλra Jesucrito ume sāwā jipa nīda. Mλa māwā nībaira Jesucrito ēberārā beaza jaradia bΛa.

¹⁸ ΛcΛra bārānebemada dji dromarā quīrāca nīnaa, crīcha panΛ bērā mλra bārāmaa wāēda. ¹⁹ BaribΛra dadjirā Boroba quīrīāibΛra, mλra bārāmaa isabe wāya. Maλne dji dromaana abadaba jara panΛ awa ūrīne wāēā, ātebΛra acΛde wāya ādjia wārāda Ācōrē ΛbΛada eropanΛ cawaya. ²⁰ Ācōrēba pe erobΛdebemarāba ara jāwā idjidebemada

† 4:15 Zocārā. Griego bedeade bΛ bΛa “10 mil.”

bedeadacaa, ãtebΛΓΛ idji ΛbΛadeba jipa obadaa. ²¹Maλda ¿bãrãba sãwã quĩrĩã panΛ? ¿Quĩrĩã panΛca mΛa quẽãne wãida wa quĩrĩãneba, ibiadeba wãida?‡

5

Djababa cadjirua o bΛ iduaribipedada

¹ Èberãrãba jara panΛa bãrã tãena abΛada daunemaya bΛda. Jara panΛa maλba dji papacauda erobΛda. Wãrãda Jesucrito ãjãé bea bida maλ cadjiruara odacaa. ² Mãwãmĩna bãrãba wadibida jara panΛa dewararã cãyãbara biara beada. BaribΛΓΛ ¿maλ cadjirua carea bio sopua beadida panΛẽca? ¿Maλ cadjirua o bΛra bãrã umebemada ãyã bΛdida panasidaẽca? ³ MΛra bãrã ume bΛẽmĩna crĩchadeba bãrã ume ãbaa bΛa. Maλ carea bãrã ume bΛ quĩrãca maλ cadjirua o bΛ ãberãra dadjirã Boro Jesu trãneba cawa osia. ⁴ Bãrã ãbaa dji jΛrebΛdade mΛra crĩchadeba bãrã ume baya. Idjaba dadjirã Boro Jesuba ΛbΛada bãrãa diaya maλ ãberãra jipa cawa odamãrẽã. ⁵ Idjira ãyã bΛdida panΛa diauruba bia mĩgabimãrẽã. Mãwãra naλ djaraba cadjirua o quĩrĩã bΛda igaraya. Idjaba ãcõrẽba cawa oi ewaride idjira ãdrΛ edaya.

⁶ Ara bãdjida dewararã cãyãbara biara beada abadaa. BaribΛΓΛ mãwã jaraira biẽ bΛa. ¿Bãrãba adua panΛca harina ãsãbibari maãrĩ bΛba harinara jũma ãsãbibarida? Ara maλ quĩrãca cadjirua maãrĩ bΛba jũmarãda ãrĩbaria. ⁷ Maλ bẽrã harina ãsãbibari drõã ãyã batabuebΛda quĩrãca maλ cadjirua o bΛra bãrã tãenabemada ãyã bΛdadua.* Mãwã bãrãra

‡ **4:21** Quẽãne wãida. Griego bedeadẽ bΛ bΛa “soa bara wãida.”

* **5:7** Exodo 12:15.

cadjirua neë beadia harina djiwidi b_Λrat_Λda
 ësābari neë b_Λ quĩrāca. Bārāra mañ quĩrāca
 beaa, Critora dadjirā cadjirua carea beuda bēřā.
 Idjira dadjirā ēdr_Λ edai carea beapedada oveja
 basía.† ⁸ Dadjirāba cadjiruadebema ēdr_Λpedadara
 quĩrānebabada bēřā crīcha biadeba, wārāneba
 nĩbadida pan_Λa.‡ Māwā nĩbaira pañ ësābari neë
 b_Λ quĩrāca b_Λa. Djārā quĩrāma b_Λdeba idjaba biē
 o b_Λdeba waa nĩbadiē pan_Λa. Māwā nĩbaira harina
 ësābibari drōā quĩrāca b_Λa.

⁹ Naēna m_Λa cartade b_Λsia bārāra dji auđua bea
 ume ābaa beadiē pan_Λda. ¹⁰ Barib_Λr_Λ ma_Λba jaraē
 b_Λa nañ ējūānebema auđua bea ume, parata awua
 bea ume, ne dr_Λabada ume, idjaba j_Λwaba oda
 ācōrē ēpēbada ume beadiē pan_Λda. Ādjirā ume
 pana quĩrānaēb_Λr_Λ, nañ ējūānebemada ēdr_Λedida
 pan_Λa. ¹¹ Āteb_Λr_Λ m_Λa bārā itea b_Λsia bariduaba
 ara idjida djabaada aib_Λr_Λ, barib_Λr_Λ auđuada o
 nĩbaib_Λr_Λ, parata awua baib_Λr_Λ, j_Λwaba oda ācōrē
 ēpē baib_Λr_Λ, sewadeba djārāda biē jara baib_Λr_Λ,
 beu nĩbaib_Λr_Λ, wa ne dr_Λa baib_Λr_Λ, ma_Λg_Λ ēberā
 ume ābaa beadiē pan_Λda idjaba ābaa ne codiē
 pan_Λda. ¹²⁻¹³ Ācōrē ĩjāé beara cawa oi carea m_Λra
 b_Λēa. Ācōrēb_Λr_Λ idji ĩjāé beara cawa oya. Barib_Λr_Λ
 bārā tāēna beara bārāba cawa odida pan_Λa. Ācōrē
 Bedeade b_Λ b_Λa: “Cadjirua o b_Λra bārā tāēnabemada
 āyā b_Λdada.”§

† **5:7** Exodo 12:3-13; Juañ 1:29. ‡ **5:8** Dadjirāba cadjiruadebema
 ēdr_Λpedadara quĩrānebabada. Griego bedeade b_Λ b_Λa: “Ewari
 droma obada.” § **5:12-13** Deuteronomio 17:7.

6

Djabarāba ara ādji nēbāra cawa odidebema

¹ Bārā ijarabadaē ħcārē cārēā Ācōrē adua bea cawa obadamaa jarade wābada? ħBiara bāēca Ācōrē ēberārāba cawa odida? ² ħBārāba adua panaca Jesu zebadaē Ācōrē ēberārāba naļ ējūāne beara cawa odida? Bārāba naļ ējūāne beara cawa odi bērā ħsāwāērā nēbāra maārī quedeada poya cawa odaē? ³ ħAdua panaca dadjirāba bajānebema nezocarā sida cawa odida? Māwā bā bērā ħnaļ ewaride nēbāra bārā tāēna beara poya cawa odaēca? ⁴ Bārāda ijaradibada, ħcārē cārēā Ācōrē adua beamaa wābadaa cawa odamārēā?^{*} ⁵ Mā maāgāra jara bā bārā peradamārēā. ħBārā tāēna crīcha cawa bāra ni aba bida neēca djabarā ijara panāra ibiabi carea? ⁶ Baribada djabada djaba ume ijaradapeda naļ ējūānebema cawa obadarāmaa wābadaa. Māwā odira wārāda bio biē bā Ācōrē ħjāē bea quīrāpita ijarabada bērā.

⁷ Wārāda ācāra bārānebemada ijarabada bērā unubi panāa jipa nībadacada. ħBiara bāēca bā biē odara droaida cawa obadamaa edei cāyābara? ħBiara bāēca bāa erobāra bā djabaa idu drābida cawa obadamaa edei cāyābara? ⁸ Baribada bārāba ēberārāra biē obadaa idjaba ne drābadaa. Wārāda bio biē o panāa ara bārā djabarāda māwā obada bērā.

⁹⁻¹⁰ ħBārāba adua panaca cadjirua obadara Ācōrē purude beadaēda? Ara bādjiduba cūrūgarānada. Auāua nībadara, jāwaba oda ācōrē ēpē beara, daunemadara, umaquīrā wērā quīrāca

* **6:4** Griego beadeade maļ versículora ebuda bāēa.

beabadara, umaquĩrãda abari umaquĩrã ume beabadara, ne drabadara, parata awua beara, beu nĩbabadara, sewadeba djārã biẽ jarabadara, djārã cūrũgabada sida Ācōrẽ purude beadaẽa. ¹¹ ΛCΛΓΛ bārãra naẽna mãwã beasia. BaribΛΓΛ bārãba cadjirua opeɗadara Ācōrẽba sΛgΛsia, idji itea bia bΛsia, idjaba jipa unusia dadjirã Boro Jesucritoɗeba idjaba idji Jaureɗeba.

Djabarãba auɗuada odiẽ panΛa

¹² ΛCΛΓΛba jarabadaa: “Crito ĩjã bΛ bẽrã mΛa quĩrĩã bΛ quĩrãca jũma oida bΛa.” BaribΛΓΛ mΛa jaraya mΛa quĩrĩã bΛda jũma oida bΛmĩna, jũma mΛa o quĩrĩã bΛba mΛra carebaca. Maã bẽrã jũma mΛa o quĩrĩã bΛa iduaribiẽa. ¹³ Idjaba ΛCΛΓΛba jarabadaa: “Djicora dadji bi itea bΛa, idjaba dadji bira djico itea bΛa.” BaribΛΓΛ mΛa jaraya mãwã bΛmĩna Ācōrẽba umena jõbiya. Dadji cacuara bΛẽa auɗua o bamãrẽã, ãtebΛΓΛ dadjirã Boro Ācōrẽ itea bΛa. Idjaba dadjirã Boro Ācōrẽra dadji cacua wagai carea bΛa. ¹⁴ Ācōrẽba idji ΛbΛadeba dadjirã Boro Jesura beu baɗada ĩrẽbabisia. Ara maã quĩrãca idji ΛbΛadeba dadjirã sida ĩrẽbabiya.

¹⁵ ¿Bārãba adua panΛca bārã cacuara Critoɗeda? Mãwãra ¿mΛa Critoɗeda wẽrã auɗua ume bΛica? Wārãda mãwã oira biẽ bΛa. ¹⁶ ¿Bārãba adua panΛca wẽrã auɗua ume bΛara maã wẽrã ume cacua aba bΛ quĩrãca bΛda? Ācōrẽ Bedeade nãwã jara bΛa: “Ādjira cacua aba bΛ quĩrãca panania.”† ¹⁷ BaribΛΓΛ dadjirã Boro Crito ume ābaa bΛara idji ume jaure aba bΛ quĩrãca panΛa.

---

† **6:16** Genesi 2:24.

18 Ni maãrĩ bida auđuua nĩbarãnadua. Dewara cadjiruada oibΛΛ, maŕgΛba dadji cacuara ãrĩéa. BaribΛΛΛ auđuuada oibΛΛ, dadji cacuada bié beya. 19 ¿Bãrãba adua panΛca bãrã cacuara ãcõrẽ Jaure deda? ãcõrẽba idji Jaurera bãrãa diasia. Idjira bãrã sođe ɁΛΛ. Bãrãra ara bãrãneéa ãtebΛΛΛ ãcõrẽnea. 20 ãcõrẽba bãrãra nẽbΛΛ nẽdosia. ãcõrẽne bêrã bãrã cacuade, jaurede bida quĩrãipa beadadua.‡

7

Quima edabadadebema

1 Jãl̄bebaΛΛ bãrãba cartadeba iwidipedadada m̄ΛΛ panuya. Wãrãda biara ɁΛΛ umaquĩrãba wẽrã edaéda.* 2 BaribΛΛΛ bãrã tãéna auđuua obadara bara bêrã umaquĩrãba idji quimada erobaida ɁΛΛ, idjaba wẽrãba idji quimada erobaida ɁΛΛ. 3 Umaquĩrãda idji quima ume cãida ɁΛΛ. Wẽrã sida idji quima ume cãida ɁΛΛ. 4 Wẽrãra ara idji cacua djibariéa, ãtebΛΛΛ dji quimadrΛ djibaria. Ara maŕ quĩrãca umaquĩrãra ara idji cacua djibariéa, ãtebΛΛΛ idji quimadrΛ djibaria. 5 Bãrã cacuara bãrã quimaa wãgarãnadua. BaribΛΛΛ bãrãba ábaa cãĩnaéda bedea auđibΛΛΛ, mãwã pananira bia ɁΛΛ. BaribΛΛΛ dãrã mãwã pananié panΛΛ idjaba ababe ãcõrẽa iwididi carea mãwã pananida panΛΛ. Mãwãnacarea wayacusa ábaa cãĩnida panΛΛ bãrã cacuaba quĩrã ɁΛΛra droadaéne diauruba auđuua obirãmãrẽã. 6 M̄ΛΛ jaraya: bãrãba mãwã

‡ 6:20 Jaure. Griego bedeadẽ λcΛΛΛ cartade maŕra neéa. * 7:1 Biara ɁΛΛ umaquĩrãba wẽrã edaéda. Griego bedeadẽ nãwã ɁΛ ɁΛΛ: “Bia ɁΛΛ umaquĩrãba wẽrã tãéda.”

o quĩrĩã panΛbΛrΛ, bia ΛΛa. BaribΛrΛ mΛã õgo obiẽa. ⁷ MΛmaarã jũmarãda mΛ quĩrĩca poya deu ðeadĩbara bia ðacasia. BaribΛrΛ Ācõrẽba dadjiza diasia sãwã ðaida. Ācõrẽba ĩcΛrΛa dia ΛΛa poya deu ðeadamãrẽã. Idjaba ĩcΛrΛa dia ΛΛa quima edađamãrẽã.

⁸ MΛã deu ðearãa, pẽdrarãa biđa jaraya: biara ΛΛa mΛ quĩrĩca quima neẽ ðeadiđa. ⁹ BaribΛrΛ bãrã cacuaba quĩrĩã ΛΛda poya droadaẽbΛrΛ, quima edađiđa panΛa. Bãrã cacuaba quĩrĩã ΛΛdebmada jũmawãyã crĩcha ðai cãyãbara biara ΛΛa quima edađiđa.

¹⁰ Quima bara ðearãa mΛã nałda jaraya. Nał ðeđeara mΛreẽa, ãtebΛrΛ dadjirã Borodea.† Wẽrãba idji quimara amaiẽ ΛΛa. ¹¹ BaribΛrΛ idji quimara amaibΛrΛ, dewara umaquĩrãda edaiẽ ΛΛa. ĀtebΛrΛ deu ðaida ΛΛa wa dji quima ume waya ðeđeaiđa ΛΛa. Aðari quĩrĩca umaquĩrãba idji quimara amaiẽ ΛΛa.

¹² Waabema djabarãa mΛã nałda jaraya. NałgΛra dadjirã Boro Jesuba jaradiadaẽa: djababa wẽrã Jesu ĩjãẽ ΛΛda erobΛbΛrΛ, idjaba mał wẽrãra idji ume ða quĩrĩã ΛΛbΛrΛ, mał djababa idjira amaiẽ ΛΛa. ¹³ Djabawẽrãba quima Jesu ĩjãẽ ΛΛda erobΛbΛrΛ, idjaba mał umaquĩrãba idjida ama quĩrĩãẽbΛrΛ, mał djabawẽrãba idjira amaiẽ ΛΛa. ¹⁴ Mał umaquĩrã Jesu ĩjãẽ ðΛra Ācõrẽ itea ðesia idji quimaba ĩjã ðΛ ðẽrã. Aðari quĩrĩca wẽrã Jesu ĩjãẽ ðΛra Ācõrẽ itea ðesia idji quimaba ĩjã ðΛ ðẽrã. Mãwãẽbara bãrã warrarãra Ācõrẽ itea ðeadaẽ bacasia. BaribΛrΛ djibarirãra Ācõrẽ itea

---

† 7:10 Luca 16:18.

pan_Λ bē_ṛã ãdjirã sida Ācōrē itea pan_{ΛΛ}. ¹⁵ Jesu ĩjãé b_Λba idji quimada ama quĩrĩã b_Λb_Λr_Λ, amaida b_ΛΛ. Mãwã djabada wa djabawērãda mĩã amaiē b_Λ leydebemada ēdr_Λya. Ācōrēba dadjirãra necai beadamãrēã tr_Λsia. ¹⁶ Djabawērã, b_ΛΛ adua b_ΛΛ. Āĩbērã b_Λ quimaba b_Λđeba Jesura ĩjãisicada Ācōrēba ēdr_Λ edamãrēã. Djaba, b_ΛΛ biđa adua b_ΛΛ. Āĩbērã b_Λ quimaba b_Λđeba Jesura ĩjãisicada Ācōrēba ēdr_Λ edamãrēã.

¹⁷⁻¹⁸ Ācōrēba dadjirã tr_Λside ara dadji panana quĩrãca beadida pan_{ΛΛ}. Cacula wēãgo basib_Λr_Λ ara mãwã baida b_ΛΛ. Cacula wēãgoē basib_Λr_Λ ara mãwã baida b_ΛΛ. Dadjirãza beadida pan_{ΛΛ} dadjirã Boro Ācōrēba b_Λđa quĩrãca. Mãa Ācōrē ēberãrã beaza mãwã jaradia b_ΛΛ. ¹⁹ Cacula wēãgo baida biara b_Λēa. Cacula wēãgoē bai sida biara b_Λēa. Ācōrēba obi b_Λra ĩjã o baida biara b_ΛΛ. ²⁰ Ācōrēba dadjirã tr_Λside ara dadji panana quĩrãca beadida pan_{ΛΛ}. ²¹ Ācōrēba b_Λ tr_Λside nezocada basib_Λr_Λ, jūmawãyã sopua b_Λrãdua. Barib_Λr_Λ b_Λ nezoca b_Λdebemada poya ēdr_Λib_Λr_Λ, mãwã odua. ²² Nezoca Ācōrēba tr_Λnara dadjirã Boro Critoba cadjiruadebemada ēdr_Λ b_Λsia idji itea ne o bamãrēã. Mañne nezocaē Ācōrēba tr_Λnara Crito nezocaa. ²³ Ācōrēba bãrãra nēb_ΛΛ nēdosia. Mañ carea djãrã nezocada b_Λarãnadua. ²⁴ Djabarã, Ācōrēba dadjirã tr_Λside ara dadji panana quĩrãca beadida pan_{ΛΛ}. Mañne ara dadji pan_Λ quĩrãca Ācōrē quĩrãpita jipa nĩbeadida pan_{ΛΛ}.

²⁵ Mañ awara quima wadi edadacadebemada mãa jaraya. Dadjirã Boro Jesucritoba

quima bara b̄aba crīchada umé erobabaria.‡ Abari quĩrāca wērā quima erob̄aba nañ ējũāne idji quima bia erobaida biara crīcha b̄abaria. Idji quimada b̄asridabi quĩrĩā b̄aa. Barib̄ar̄a wērā quima neē b̄aba dadjirā Borodebemada biara crīcha b̄abaria. Nañ cacuade, jaurede biēda idji itea bia b̄a quĩrĩā b̄aa.

³⁵ Mañḡara m̄la jaraē b̄aa b̄ārāba quĩrĩā pan̄a quĩrāca b̄earānamārēā āteb̄ar̄a bia b̄eadamārēā. M̄la ababe quĩrĩā b̄aa b̄ārāra quĩrāipa b̄eadida idjaba jūma b̄ārā sodeba dadjirā Boroba quĩrĩā b̄ada odida.

³⁶ Ab̄aa djabada awērā djora ume dji edadi carea bedeā bia pan̄ab̄ar̄a, dji edadi naēna poya droaēda crīchaib̄ar̄a idjaba isabe eda quĩrĩāib̄ar̄a, edaida b̄aa. Mañra cadjiruaēa. ³⁷ Barib̄ar̄a djabada dji edadi carea bedeā b̄adacarea mañ wērāra edaēda idji sodeba wārāda crīcha b̄ab̄ar̄a idjaba idji cacuaba quĩrĩā b̄ara poya droaib̄ar̄a, bia b̄aa mañ wērāra edaēda. ³⁸ Wārāda quima edab̄ar̄aba bia o b̄aa. Barib̄ar̄a m̄lmaarā quima edaēba biara o b̄aa. §

³⁹ Djabawērā quima bara b̄ara dji quima zocai b̄amisa idji ume b̄aida b̄aa. Barib̄ar̄a dji quimara beuib̄ar̄a, dewara umaquĩrāda eda quĩrĩāib̄ar̄a,

‡ 7:34 Crīchada umé erobabaria. Griego bedeaede ἄραρα cartade mañra neēa. § 7:38 Griego bedeaede versículo 36-38 ebuēda b̄aēa. Idjaba nañ quĩrāca traducida b̄aa: 36 Barib̄ar̄a djababa idji cau awērā djorada quima diaē b̄aēba biē o b̄ada crīcha b̄ab̄ar̄a, idjimaarā bia b̄ab̄ar̄a, quima diaida b̄aa. Mañra cadjiruaēa. 37 Barib̄ar̄a djababa idji caura diaēda sodeba crīcha b̄ab̄ar̄a, idjaba dewaraaba jara b̄a carea māwā oē b̄ab̄ar̄a, bia b̄aa idji caura quima diaēda. 38 Wārāda idji cau diab̄ar̄aba bia o b̄aa. Barib̄ar̄a m̄lmaarā idji cau diaēba biara o b̄aa.

edaida ɓɓa. Baribaɓɓa ababe dadjirã Boro Jesucrito ñjã ɓɓaɓɓa edaida ɓɓa. ⁴⁰ Mɓa crĩcha ɓɓa idjira quima edaẽɓɓa ɓɓa sridaara ɓaida. Mɓmaara ãcõrẽ Jaurɓa mɓwã crĩchabi ɓɓa.

8

Jɓwaba oda ãcõrẽa djico diadadebema

¹ Idjaba jɓwaba oda ãcõrẽa djico diadadebemada mɓa jaraya. Dadjirãba cawa panɓa jumarãda crĩcha cawa panɓa. Mɓwãmĩna crĩcha cawaaba dadjira djãrã cãyãbara biara ɓɓa crĩchabibaria. Baribaɓɓa quĩrĩba djãrã carebabaria. ² Abaɓba bio cawa ɓɓa crĩcha ɓɓaɓɓa, waɓibiɓa adua ɓɓa idjia cawaida ɓɓa quĩrãca. ³ Baribaɓɓa abaɓba ãcõrẽda quĩrĩ ɓɓaɓɓa, ãcõrẽba idjira cawa ɓɓa.*

⁴ Mañ bẽrã jɓwaba oda ãcõrẽa djico diada cobadadebemada mɓa jaraya. Dadjirãba cawa panɓa jɓwaba oda ãcõrẽa wãrãẽda. Idjaba cawa panɓa wãrã ãcõrẽra ababaɓɓa ɓɓa. ⁵ Bajãne, nañ ẽjũãne biɓa ẽberãrãba ãcõrẽ abadara baraa. Wãrãda maɓgãrãra idjaba ẽberãrãba ãdji boro abada siɓa zocãrã baraa. ⁶ Baribaɓɓa dadjirãmaara ãcõrẽra ababaɓɓa ɓɓa. Idjira dadjirã Zezaa. Idjiabaɓɓa ne jũmada osia. Dadjirãra idji itea zocai panɓa. Idjaba dadjirã Boro Jesucritora ababaɓɓa ɓɓa. Idjideba ãcõrẽba ne jũmada osia. Idjideba dadjirãra zocai panɓa.

⁷ Baribaɓɓa ãcãrãba maɓgãra cawaɓaẽ panɓa. ãcãrã djabarãba waɓibiɓa crĩcha panɓa jɓwaba

* **8:3** Griego bedede mañ versículora ebuɓa ɓãã.

oda ãcõrẽ ãdjia naëna êpẽ pananara zocai beada. Mañ bẽrã jΛwaba oda ãcõrẽa djico diadada cosidara crĩchabadaa jΛwaba oda ãcõrẽra wayacusa êpẽbΛdada. Wãrã bedeada bio adua panΛ bẽrã mañ djico co panΛneba crĩchabadaa ãcõrẽ quĩrãpita biẽ panebΛdada. ⁸ BaribΛΓΛ djicoba dadjirãra ãcõrẽ quĩrãpita bia bΛcaa. Mañ bẽrã dadjia co panΛneba, codaẽ panΛneba biða ãcõrẽ quĩrãpita biara beadaẽa.

⁹ Wãrãda dadjia co quĩrãã panΛra codida panΛa. BaribΛΓΛ quĩrãcuita beadadua bãrãba co panΛneba djaba bio adua bΛra cadjiruade bæerãmãrẽã. ¹⁰ Ne jũma coida bΛ cawa bΛ djabada jΛwaba oda ãcõrẽ dede eda ne co chũmeibΛΓΛ, mañne ne jũma coida bΛ adua bΛba idjira mama chũmΛda unuibΛΓΛ, idjia biða jΛwaba oda ãcõrẽa djico diadara coida crĩchaya. BaribΛΓΛ jΛwaba oda ãcõrẽra êpẽbΛrΛda crĩcha bΛ bẽrã idjimaã cadjiruada o bΛa. ¹¹ Mãwã ne jũma coida bΛ cawa bΛba dji bio adua bΛ djabara cadjiruade bæebiya. BaribΛΓΛ quĩrãnebadadua Critora beusida mañ adua bΛ djaba carea. ¹² Bãrãba mañ adua bea djabarã cadjiruade bæebibΛdade Crito quĩrãpita cadjiruada o panΛa. ¹³ Mañ carea mãa co bΛdeba mã djabada cadjiruade bæebibΛrΛ, waa coẽa.

9

Jaradia bΛbari Pauloba edaca bada

¹ ¿Mãdjia o quĩrãã bΛ quĩrãca o cara bΛca? ¿Mãra Jesucritoba diabuedaẽca? ¿Mãa biða dadjirã Boro Jesura unusiẽca? * ¿Bãrãba mãneba dadjirã Borora

* **9:1** Hecho 9:3-7.

ijāsidaēca? ² ΛCΛΓΛ djabarāba m̄ra Jesucritoba diabuedada crīchadaē panΛmīna bārāba cawadida panΛa m̄ra wārāda idjia diabuedada māwā bΛda. M̄a jaradiadadeba bārāba dadjirā Boroda ijāsida bērā maḷgΛra ebuēda bΛa. ³ M̄ biē jarabadarāa m̄a naḷgΛda iwidiya: ⁴ ¿m̄a jaradia bΛbari ne coi carea edaiē bΛca? ¿Doi carea biēda edaiē bΛca? ⁵ Waabema Jesuba diabuedarāda, dadjirā Boro Jesu djabarāda, Pedro sida ādji quima ume ābaa nībabadaa.† Ara ādjirā quīrāca ¿m̄ra Jesu ijā bΛ wērā ume dji edapeda m̄ ume ābaa eronībaiē bΛca? ⁶ Bernabebeba, m̄a biēda Ācōrē beēda jaradia nīnane dewara traju sida obadaa ne eropanani carea. BaribΛrΛ ¿waabemarā quīrāca daiba jaradia panΛneba ne edadida panΛēca?

⁷ ¿Sordaora ara idji parataba djōne wābarica? ¿Uva uda erobΛba idji uvara jōcaca? ¿Oveja wagabariba oveja jubara docaca? ⁸ ¿Jūma maḷgΛra ababe m̄dji crīchadeba jara bΛca? ¿Ācōrēba Moisea diada leyba abari quīrāca jaracaca? ⁹ Maḷ leyde nāwā bΛ bΛa: “BΛa pacaa ne cΛradΛgabi bΛde idji itera jārādua.”‡ Ācōrēba maḷ beēda jaraside ¿ababe pacadebemada crīcha bΛsica? ¹⁰ ¿Dadjirānebema sida crīcha bΛsiēca? Wārāda dadjirā careabΛrΛ Ācōrēba maḷ leyra diasia. Ējūā o bΛra, dji ewa bΛ sida trajabadaa maḷneba ne erobeadida cawa panΛ bērā. ¹¹ Ara maḷ quīrāca daiba bārāa Ācōrē beēara jaradiasida bērā ¿bia bΛēca daiba bārāneba ne edadida? ¹² Dewararāba bārāneba ne edadida panΛbΛrΛ, daiba ādjirā cāyābara biara ne

† 9:5 Pedro. Griego beēade bΛ bΛa “Cepa.” ‡ 9:9 Deuteronomio 25:4.

edadida panΛa.

Māwāmīna ne iwidiidacaa. ĀtebΛΓΛ jūma droa panΛa ēberārāba bedea bia Critodebemada biē crīcharānamārēā. ¹³ Bārāba cawa panΛa Ācōrē de dromane trajabadarāba ādjia o panΛneba codira edabadada. Animarā babue diabadarāba maļ djaradebemada edabadaa codi carea. ¹⁴ Abari quīrāca dadjirā Boro Jesuba jarasia bedea bia idjidebema jaradia nīnaba maļneba codira edadida panΛda. § ¹⁵ Māwāmīna mļa edacaa. Idjaba maļgΛdebemada naļ cartade bΛē bΛa bārāba ne diadamārēā. Mļa jaradia bΛbari ne edaca bērā bΛsrida bΛa. Mļa quīrīāéa ni abaΛba ne dia bΛdeba maļ bΛsridara jōbida. Mļmaarā bārāneba ne edai cāyābara beuida biara bΛa.

¹⁶ Mļa bedea bia Critodebemada jaradia bΛmīna mļra dji dromaana acaa, ĀcōrēbΛΓΛ jaradiabi bΛ bērā. Wārāda bedea bia Critodebemada jaradiaēbΛΓΛ, mļra mīā djuburi beya. ¹⁷ Mļdjiaereba jaradia baibΛΓΛ, ne edaida bΛa. BaribΛΓΛ mļdjiaereba jaradiaē bΛa. ĀcōrēbΛΓΛ mļra bΛsia jaradia bamārēā. Maļ bērā mļa jaradia baida bΛa. ¹⁸ Māwāra ζmļa jaradia bΛbari cārēda edai? Ne edaēa. Ababe bΛsrida baya ne iwidiēne bedea bia Critodebemada jaradia bΛ bērā. Mļa jaradia bΛbari ne edaida bΛmīna iwidiidacaa.

¹⁹ Mļra djārā nezocaēmīna ara mļdjida jūmarā nezocada besia zocārāba mļneba Jesucritoda ijānamārēā. ²⁰ Mļra judiorā tāēna bΛde judiorā quīrāca bābaria mļneba Jesucritoda ijānamārēā.

---

§ 9:14 Mateo 10:10.

Ācōrēba Moisea diada leydeba bea tāēna bΛde mĭra maĭ leydeba bΛēmīna maĭneba bΛ quīrāca bābaria. Māwā bābaria ādjirāba mĭneba Jesucritoda ĭjānamārēā. ²¹ Idjaba Ācōrēba Moisea diada ley adua bea tāēna bΛde mĭra ādjirā quīrāca bābaria mĭneba Jesucritoda ĭjānamārēā. BaribΛrΛ mĭa Ācōrē leyra igaraca. Jūma Critoba obi bΛra ēpēbaria. ²² Mĭra djabarā wārā beċea mācua adua bea tāēna bΛde ādjirā quīrāca bābaria mĭneba Jesucritodebemada biara cawaċamārēā. Mĭ wābΛrΛza ēberārā tāēna bΛde ādjirā quīrāca bābaria mĭneba ĭcΛrΛba Critoda ĭjānapēċa cadjiruċebemada ēċrΛċamārēā. ²³ Mĭa jūma maĭ quīrāca obaria beċea bia Critodebemada cawabi carea. Māwā mĭa biċa Ācōrēneba ne biada edaya.

²⁴ Bārāba cawa panΛa ēberāra pirabadada caida jīrū mēsrāra bΛ cawaya. Maĭne zocārā pirabadamīna ababe dji naārā jūēnabΛrΛ ne edabaria. Bārā siċa isabe pirabΛda quīrāca jūma bia oċadua Ācōrēba diai jarċdada edaċi carea. ²⁵ Jemenebadarāba ādji cacuara quīrācuċta wagabadaa zarea beċaċi carea. Māwā obadaa dewararā cāyābara biara jemenenapēċa borobarida edaċi carea. Maĭ borobarira isabe ārībaria. BaribΛrΛ dadjirāba ne jūmada bia obadaa Ācōrēba diai jarċċa ārīcāda edaċi carea. ²⁶ Maĭ bērā ēberā baridua pira wābΛrΛ quīrāca mĭa oca. Idjaba ēberā djō bΛde baridua djōbari quīrāca oca. ²⁷ ĀtebΛrΛ mĭ cacua zarea o bΛ quīrāca idjaba mĭ cacuaba o ama bΛċa obi bΛ quīrāca jūma o bΛa Ācōrēba diai jarċċara edai carea. Māwā oēbΛrΛ,

m̃a ēberārā jaradia bađamīna m̃abara Ācōrēba diai jaradara poya edaēa.

10

Jawaba oda ācōrēra igaradida panla

¹ Djabarā, m̃a quĩrīā ba bārāba Moise ewaride m̃awānada quĩrādoadaēda. Mañ ewaride jūma dadji drōāenabemarā Moise ume nībapedara Ācōrēba diabueda jārārā edre nībasidaa idjaba Pusa Purruē chāsidaa.* ² Mañ pusade, jārārā edre bida jūma ādjirāra Moise ume ābaa panasida bēra Moise trāneba borocuepedada quĩrāca panasidaa. ³ Idjaba jūmarāba abari djico Ācōrēba bajāneba diabuedada cobadjidaa.† ⁴ Jūmarāba abari baido Ācōrēba mōgaradeba weabidada dobadjidaa.‡ Mañ mōgarara Critoda m̃awā basia, ādjirā wābdaza Critora jauredeba ādjirā ume bada bēra. ⁵ Baribara Ācōrēba zocārāda biē unusia ādjia o panana carea. Mañ bēra ējūā pōāsa ewaraga bađe quinisidaa.

⁶ Mañ ewaride m̃awānaba dadjirāa cawabi ba ne cadjiruara awuadiē panla ādjirāba awuapedada quĩrāca. ⁷ Jawaba oda ācōrēra ēpērānada lara ādjirāba ēpēpedada quĩrāca.§ Ācōrē Bedeade ādjirānebemada nāwā ba ba: “Ēberārā chūpanapeda basrida ābaa ne co duanasidaa idjaba itua do duanasidaa. M̃awānacarea pirabaridapeda ādji cacuaba o quĩrīā bara o duanesidaa.”* ⁸ Dadjirāba auđuada

* **10:1** Numero 10:34; Exodo 14:1-31. † **10:3** Exodo 16:4,35.

‡ **10:4** Exodo 17:6; Numero 20:11. § **10:7** Exodo 32:1-35.

* **10:7** Exodo 32:6.

odiē panΛa λcΛrΛ ādjirāba opedada quĩrāca. Ādjia māwā o panΛ carea ewari abaΛde veintitres mil quinisidaa.† 9 Idjaba Ācōrēba sāwā oi cawaya dadjirāba biē odiē panΛa λcΛrΛ ādjirāba opedada quĩrāca. Mañ carea ādjirāra damaba zocārā cácuapeda quinisidaa.‡ 10 Idjaba sobiē panΛneba Ācōrēnebemada biē bedearānada λcΛrΛ ādjirāba opedada quĩrāca. Mañ carea bajānebema nezoca dadji quinibibariba ādjirāra zocārā quinibisia.§

11 Jūma ādjirā māwānaba unubi bΛa sāwā Ācōrēba cadjiruara cawa obarida. MañgΛra Ācōrē Bedeade bΛ bΛa dadjirā nañ jĩrūarebema ewaride bearāba abari quĩrāca orānamārēā. 12 Mañ bērā abaΛba bio ĩjā bΛda crīcha bΛbΛrΛ, ara iduba quĩrācuita baida bΛa cadjiruade bae amaaba. 13 Dadji cadjiruade baebida bΛ crīchada bārāmaa zebaria jūmarāmaa zebari quĩrāca. BaribΛrΛ Ācōrēra bedea aba bΛa. Mañ crīchara poya droadaēbΛrΛ, idjia idu jūmawāyā zebiēa. Idjaba mañ crīcha zebΛrΛde Ācōrēba carebaya droadapeda ēdrΛdamārēā.

14 Mañ carea mñ djabarā, jΛwaba oda ācōrēra igaradadua. 15 Mñā bārāa bedebΛrΛa crīcha cawa bearāa bedebΛrΛ quĩrāca. Bio crīchadadua mñā jara bΛra wārā cawaya. 16 Crito quĩrānebadi carea cobadara co panΛne dadjirāba uva ba tazade bΛ carea Ācōrēa bia bΛada adapeda dobadaa. Mañ dobladade unubibadaa dadjirāra Crito oadeba idji ume ābaa panΛda. Idjaba pañ cōrācuada cobladade unubibadaa Crito nañ djarade bia mĩgadadeba dadjirāra idji ume ābaa panΛda. 17 Dadjirāba pañ

† 10:8 Numero 25:1-9.

‡ 10:9 Numero 21:4-9.

§ 10:10 Numero 16:41-50.

aba bɔda zocārã cōrãcuapeda cobadaa. Ara mañ quĩrãca dadjirãra zocārã panɔmĩna cacua aba bɔ quĩrãca panɔa.

¹⁸ Israelerãba obadadebemada crĩchadadua. Ādjirãba animarã Ācōrẽa babue diabɔdade mañ djaradebemada cobadaa. Mañ cobɔdade unubibadaa Ācōrẽra ěpẽ panɔda. (Ara mañ quĩrãca abaɔba jɔwaba oda ĩcōrẽa nedjara diaɔdebemada coibɔrɔ, unubiya mañ jɔwaba oda ĩcōrẽra ěpẽ bɔda.) ¹⁹ Baribɔrɔ mɔa jaraẽ bɔa jɔwaba oda ĩcōrẽra wãrã arada. Jɔwaba oda ĩcōrẽa nedjara diaɔara ara jãwãbema djara quĩrãca bɔa. ²⁰ Mãwãmĩna Ācōrẽ adua beaba nedjarada ādji jɔwaba oda ĩcōrẽa diabɔdade wãrãda jairãa dia panɔa. Ācōrẽa dia panɔẽa. Bãrãba mañ djarara codibɔrɔ, unubidia jaida ěpẽ panɔda. Maɔgɔra mɔa quĩrĩãẽa. ²¹ Jaia diaɔa tazade bɔda bãrãba dodibɔrɔ, Jesucrito oa quĩrãnebaɔi careabema tazade bɔda dodie panɔa. Jaia djico diaɔada bãrãba codibɔrɔ, dadjirã Boro quĩrãnebaɔi careabema cobadara codie panɔa. ²² Mãwã odibɔrɔ ¿dadjirã Borora quĩrũbidaẽca? ¿Dadjirãra idji cãyãbara ɔbɔara panɔca?

Jũma odadua djabarãba bia crĩchadamãrẽã

²³ ɔcɔrɔba jara panɔa dadjia o quĩrĩã bɔra jũma oida bɔda. Baribɔrɔ mɔa jaraya: ne jũma oida bɔmĩna jũma dadjia o quĩrĩã bɔba dadjira carebaca. Wãrãda jũma dadjia o quĩrĩã bɔra oida bɔmĩna jũma maɔgɔba djabarãra carebaca. ²⁴ Ni abaɔba ara idji bia baira jɔrɔ baiẽ bɔa, ātebɔrɔ dewararãda bia beadamãrẽã jɔrɔ baida bɔa.

25 Nedjara nēdobuebadama nēdodada codida panΛa. BaribΛrΛ bārã crīcha ārīna amaaba iwidirānada mañ nedjarara jΛwaba oda ācōrēa diada basi cawaya. 26 Nañ ējūāra, ne jūma nañ ējūāne nūmΛ sīda dadjirā Boro Ācōrēba osia. Mañ bērã ne jūmada codida panΛa.

27 Jesu ĩjãé bΛba bΛda ne comārēã edoibΛrΛ, mañne wã quĩrĩãibΛrΛ, wãdua. Idjia diabΛrΛra codua. BΛ crīcha ārī amaaba iwidirādua mañ djicora jΛwaba oda ācōrēa diada basi cawaya.

28 BaribΛrΛ abaΛba nedjarara jΛwaba oda ācōrēa diadaada aibΛrΛ, corādua idji crīcha ārī amaaba.*

29 Mļa jaraē bΛa bārãmaarã mañ djicora cocara panΛda. BaribΛrΛ dewaraba māvã crīcha bΛbΛrΛ, idji crīchara ārīya.

AbaΛba nāvã crīchaisicada: “Mļa o quĩrĩã bΛda obΛrΛde abaΛba biē crīchaibΛrΛ, ¿mañgΛra ocara bΛca? ¿Mļa o quĩrĩã bΛ quĩrĩca oida bΛēca? 30 Mļa cobΛrΛ carea Ācōrēa bia bΛada aibΛrΛ, ¿cārē cārēã dewaraba mΛda biē jaraida bΛ? Biē jaraiē bΛa.”

31 BaribΛrΛ mļa jaraya: bārã ne co panΛne, ne o panΛne bīda jūma odadua ēberārãba Ācōrēda bia jaradamārēã. 32 Bārãba ne o panΛneba judiorāra, judiorāéra, Ācōrē ēberārã sīda cadjiruade bæbirānada. 33 Ara mañ quĩrĩca mļa o bΛdeba jūmarãa bia crīchabi quĩrĩã bΛa. Ababe mΛdjidrΛ bia bai carea jΛrΛcaa, ātebΛrΛ ēberārã zocārã bia beadamārēã jΛrΛbaria. Māvã mļa o bΛdeba ādjirãba Critora ĩjãnia Ācōrēba ēdrΛ edamārēã.

* **10:28** Griego bedeađe λcΛrΛ cartade idjaba nañ sīda bΛ bΛa: “Nañ ējūāra, ne jūma nañ ējūāne nūmΛ sīda dadjirā Boro Ācōrēba osia.”

11

1 M̃ra Crito nĩbaða quĩrãca nĩbabari bẽrã m̃ quĩrãca nĩbaðadua.

Djabawẽrãrã boro ãnẽbaribadaðebema

2 Djabarã, ewariza m̃ra quĩrãneba pan Δ bẽrã idjaba m̃a jaradiadara epẽ pan Δ bẽrã bãrãra bia jaraya. 3 M̃a quĩrã ð Δ bãrãba cawaðida Critora umaquĩrã Boroda, umaquĩrãra dji wẽrã boroda, idjaba ãcõrẽra Crito Boroda.

4 Djabarã ãbaa dji j Δ re pan Δ ne umaquĩrãda boro ãnẽbaripeða ãcõrẽa iwidib Δ r Δ wa ãcõrẽneba bedeaib Δ r Δ , idji Boro Critora wayaẽ ð Δ da unubi ð Δ a. 5 Barib Δ r Δ wẽrãba ãcõrẽa iwidib Δ de wa ãcõrẽneba bedea ð Δ de boro ãnẽbariẽb Δ r Δ , idji quimara wayaẽ ð Δ da unubi ð Δ a. Mãwã o ð Δ ra borobichia t Δ ð Δ quĩrãca ð Δ a. 6 Wẽrãda boro ãnẽbari quĩrãẽb Δ r Δ , borobichia t Δ ida ð Δ a. Barib Δ r Δ borobichia t Δ sira peraida ð Δ bẽrã boro ãnẽbarida ð Δ a.

7 Djabarã ãbaa dji j Δ re pan Δ ne umaquĩrãrãda boro ãnẽbaridiẽ pan Δ a ãcõrẽba ara idji quĩrãca oda bẽrã idjaba umaquĩrãrãba ãcõrẽra ãdji boroda unubi pan Δ bẽrã. Barib Δ r Δ wẽrãrãba unubi pan Δ a umaquĩrãra ãdji boroda. 8 ãcõrẽba umaquĩrãra wẽrãneba oẽ basía, ãteb Δ r Δ wẽrãra umaquĩrãneba osia. 9 Idjaba umaquĩrãra oẽ basía wẽrã carebamãrẽã, ãteb Δ r Δ wẽrãda osia umaquĩrã carebamãrẽã. 10 Maã carea djabarã ãbaa dji j Δ re pan Δ ne wẽrãba idji borora ãnẽbarida ð Δ a unubi carea dji quimara idji boroda. Mãwã oida ð Δ a bajãnebema nezocarãba bia ununamãrẽã.

11 BaribΛΓΛ Jesucrito ïjã bea bẽrã wẽrãba idji quimada carebaida bΛa idjaba umaquĩrãba idji quimada carebaida bΛa. 12 Naãrãbema wẽrãda umaquĩrãneba zesia. MamaΛba ãtaa umaquĩrãra wẽrãba tobaria. BaribΛΓΛ wãrãda jũmaena ãcõrẽneba ze panΛa.

13 Bãrãmaara, ¿bia bΛca wẽrãba boro ãnẽbariẽne ãcõrẽa iwidida? Bio crĩchađadua bia bΛ cawaya. 14 Ara dadji beadeba cawa panΛa umaquĩrãba buđa ureabisira peraida bΛda. 15 BaribΛΓΛ wẽrã buđa urea bΛra bia unubadaa. ãcõrẽba wẽrãa buđara diasia boro ãnẽbarimãrẽã. 16 Bariduada maãgΛ carea caicaya beibΛΓΛ, mãa naãda idjia jaraya: daiba, ãcõrẽ eberãrã bida awara ođacaa.

Crito quĩrãnebađi carea cobada djabarãba ãi opeđada

17 Naã bΛbΛΓΛde mãa bãrãra poya bia jaraẽa. Bãrã ãbaa dji jΛrebΛdade quĩrãipa ođacaa. Bia panani cãyãbara biẽ panebadaa. 18 Naãrã jaraya mãa ùrĩ bΛda bãrãra ãbaa dji jΛre duanΛne crĩcha awara awara duanabarida. Maã beđeara jũma wãrãẽ sida mãa ïjãbaria. 19 Wãrãda bãrãra crĩcha awara awara duanΛneba ebudã baya cairãdrΛ ãcõrẽba bia unu bΛda. 20 Bãrã ãbaa dji jΛre duanΛne Crito quĩrãnebađi carea cobadara quĩrãipa cođacaa. ãcõrẽmaa maã co panΛra wãrã araẽa. 21 Jũmarã jũeni naẽna bãdjiza enepeđadara cobadaa. Maãne ãcΛrΛra jarra duanebaria idjaba ãcΛrΛra beu duanebaria. 22 ¿Bãrãra de neẽ beaca mama ne cođi carea? ¿Bãrãba ãcõrẽ eberãrãra igara panΛẽca? ¿Maãba dji ne neẽ queđeara perabi

panlêca? ¿Mlã cârêda jarai? ¿Małgla carea mlã bārãra bia jaraica? Mał carea bia jaraêa.

Crito quĩrãnebađi carea cobada

²³ Mlã bārãa jaradiadara dadjirã Boro Jesudeba cawasia. Małgla nãwã lãa: diamasi dadjirã Boro Jesu jidabi naêna idji jlwade pałda edasia.

²⁴ Ācõrêa bia lãada apeđa cõrãcuablađe jarasia: “Edadadua. Codadua.* Nałra mlã cacuaa, bārã carea diabla. Mł quĩrãnebađi carea ara nał quĩrãca o pananadua.” ²⁵ Ara mał quĩrãca ne copedadacarea tazara idji jlwade edapeđa jara-sia: “Nał tazade lãra mlã oaa. Mł oadeba Ācõrêba bārã ume beđe djiwidida lãbala. Nał dobladaza mlã quĩrãnebađi carea dođadua.”

²⁶ Dadjirã Boro Jesu zebalamisa mał pał cobadaza idjaba mał tazade lã dobladaza bārãba idji beudadebemada jara panla. ²⁷ Mał carea bariduaba dadjirã Boro wayaê mał pałda coibla, mał tazade lãda doibla, cadjiruada o lãa. Dadjirã Boro cacuara, oa sida siriê lãda crĩcha lãa. ²⁸ Mał pał coi naêna, mał tazade lã doi naêna dadjiza bio acłida lãa wārãda dadjirã Boro waya lã cawaya. ²⁹ Dadjirã Boro Jesu cacua wayaê lãba mał pałda coibla, mał tazade lãda doibla, Ācõrêba cawa oya.† ³⁰ Mał carea zocãrã bārãra cacua biê beaa, cacua norrabari beaa, idjaba lãla beusidaa. ³¹ Baribla ara dadjiza bio quĩrãcuita acłida panla jipa o panla cawaya.

---

* **11:24** Edadadua. Codadua. Griego beđeade lãla cartade małra neêa. † **11:29** lãlãba crĩchabadaa Pauloba “Jesu cacua wayaê lã” aside jara basida “Jesu êberãrã wayaê lã.”

Māwāra Ācōrēba cawa oēa. ³² Dadjirā Boroba ubaria jipa nībadamārēā. Māwā dadjirāra naļ ējūāne bea ume biē bāēa.

³³ Maļ bērā mļ djabarā, dadjirā Boro quīrānebađi carea cobadara obadađe jūmarāda jļānada ābaa cođi carea. ³⁴ Abada jarra bābāra idji diguida ne coida bāa. Māwā ābaa dji jarebadađe Ācōrēba bārāra cawa oēa biē o panā carea. Māa wađi jaradiaida bāra jāmaa wābārađe jūma jaradiaya.

12

Ācōrē Jaureba obi bādebema

¹ Djabarā, māa quīrā bāa Ācōrē Jaureba obi bādebemada bārāba bio cawadida. ² Bārāba cawa panāa Ācōrē adua beaside baridua carea āi crīchabadjida. Maļ bērā jawa ođā ācōrē beada ēpēbadjida. Maāra zocai beaē bērā bedeadaca. ³ Maļ carea māa quīrā bāa bārāba naāda cawadida: Ācōrē Jaureba beba bāba Jesura biē bāda aca. Idjaba Ācōrē Jaureba bebaē bāba Jesura jūmarā Boroada aca.

⁴ Ācōrē Jaure aba bāba dadjirāa dia bāa ne quīrātanāa ođamārēā. ⁵ Dadjirā Boro aba bā itea ne quīrātanāa obada. ⁶ Ācōrē aba bāba dadjirāa ne quīrātanāa obi bāa. Idjabāra dadjirāneba maāra jūma obaria.

⁷ Ācōrē Jaureba dadjirāza ne obibaria djabarā jūmarāda carebadamārēā. ⁸ Ācōrē Jaureba ācāra dia bāa idji necawaadeba poya bedeadamārēā. Abari Ācōrē Jaureba ācāra dia bāa idjideba

ababe dauda b̄lara ħcārēba ūrīcasi? Dadji cacuađe ababe cawarada b̄lara ħcārēba ħcasi?
 18 Ācōrēba dadji cacuađe ne jūmada b̄asia idjia quīrīā bađa quīrāca. 19 Dadji cacuađe beara jūma abarica bađabara cacuara neĕ bacasia. 20 Dadji cacuađe ne jūmada eropanmīna dadji cacuara aba b̄la.

21 Maĥ b̄rā dauba jawaa poya jaraĕa: “B̄la neĕ m̄ra bia b̄aya.” Idjaba boroba jīrūa poya jaraĕa: “B̄rā neĕ m̄ra bia b̄aya.” 22 Wārāda naĥ cacuađe beara ħcarada dadjirāmaara mācua siriĕ beaa. Baribarada maĥga neĕ dadji cacuara bia bacaa. 23 Idjaba naĥ cacuađe bea dadjirāmaara mācuaĕ beara biara djiobadaa bia ununamārēā. Idjaba naĥ cacuađe bea dadjia unubidiĕ panara quīrācuīta mērābadaa. 24 Baribarada dadji cacuađe quīrāwārēā beara mērānaca. Ācōrēba dadji cacuađe beara jūma aride osia. Dadjia unubidaca sida osia bia wagadamārēā. 25 Māwā osia dadji cacuara biĕ b̄rāmārēā, ātebarada dadji cacuađe beara dji careba pananamārēā. 26 Dadji cacuađebemada aba puaiбарada, jūmaena puabaria. Ara maĥ quīrāca dadji cacuađebemada aba bia jaradibarada, jūmaena capipia b̄abaria.

27 Ara maĥ quīrāca b̄rāra jūma ābaa Crito cacua quīrāca panla. B̄rāra idji cacuađebemara. 28 Ācōrēba djabarā tāēna Jesucritoba diabuedarāda naārā b̄asia. Maĥare idjideba beđeabadarāda b̄asia. Maĥare idji beđea jaradiabadarāda b̄asia. Maĥare ħcarada b̄asia ne ununacada poya ođamārēā, ħcarada b̄asia cacua biĕ beara poya biabidamārēā, ħcarada b̄asia

djabarã carebadamãrẽã, ãcãrãda b̃asia djabarã
 cawa jipa ededamãrẽã, idjaba ãcãrãda b̃asia
 quĩrãtanoa dadjia ùrĩnaca bedeade bedeadamãrẽã.
 29 ¿Jũmarãda Jesucritoba diabuedarãca? ¿Jũmarãda
 ãcõrẽneba bedeabadarãca? ¿Jũmarãda ãcõrẽ bedea
 jaradiabadarãca? ¿Jũmarãba ne ununacada
 poya obadaca? 30 ¿Ãcõrẽba jũmarãa diasica
 cacua biẽ beara poya biabidamãrẽã? ¿Ãcõrẽba
 jũmarãa diasica dadjia ùrĩnaca bedeade poya
 bedeadamãrẽã? ¿Jũmarãba dadjia ùrĩnaca bedeade
 jaradara poya cawa jaradica? 31 ãcõrẽ Jaureba obi
 b̃ãdebema dji biara carebaida beadra jarãdadua.
 Jããbe m̃ãa b̃ãrãa cawabiya sãwã ne jũmada poya
 biara o pananida.

13

Quĩrĩãda ne jũma cãyãbara biara b̃ãa

1 M̃ãda naã eĩjũãne bea bedeade bedeaibãrã
 idjaba bajãnebema nezoca bedeade bedeaibãrã,
 maãne quĩrĩãda neẽ b̃ãbãrã, m̃ãra jiorro oda
 jĩguabari quĩrãca wa pĩrãchiru jĩguabari quĩrãca
 b̃ãa. 2 M̃ãda ãcõrẽneba bedeaibãrã, ãcõrẽba
 crĩcha cawabiẽ badada jũma cawa b̃ãbãrã, ãcõrẽ
 necawaada jũma cawa b̃ãbãrã, idjaba sodeba
 wãrãda ijã b̃ãdeba eyada poya ayã b̃ãibãrã, maãne
 quĩrĩãda neẽ b̃ãbãrã, m̃ãra ara jãwãbema quĩrãca
 b̃ãa. 3 Ne jũma m̃ãa erobãda ne neẽ quedea
 diaibãrã idjaba ãcõrẽ carea ara m̃ãdjida idu bá
 beabibãrã, baribãrã quĩrĩãda neẽ b̃ãbãrã, m̃ãra ara
 jãwãbema quĩrãca b̃ãa.
 4 Quĩrĩã erobãba jũma droa b̃ãa, djãrãra quĩrã
 djuburiabaria, djãrãba erobãra awuacaa, djãrã

cãyãbara biara ðada jaracaa ni dji dromada crĩchacaa. ⁵ Quĩrĩã erobaba djãrãra wayabaria, ababe idji iteabara crĩchacaa, maãrĩã carea quĩrũcaa, djãrãba idji biẽ odara quĩrãdoabaria. ⁶ Quĩrĩã erobara ne cadjirua carea ðasridacaa, ãtebãra jũma wãrã careabãra ðasridabaria. ⁷ Quĩrĩã erobaba djãrãba biẽ odara jũma droabaria, ne jũma biada ãjãbaria, jũma bia odjamãrẽã jããbaria, idjaba ne jũmane droa ðabaria.

⁸ Quĩrĩãra jõcaa. Baribãra ewari aba ãcõrẽneba bedeabadara waa bedeadaẽa, dadjia ãrĩnaca bedeade bedeabadara waa bedeadaẽa, ãcõrẽ Jauredeba cawapedada jaradiabadaba waa jaradiadaẽa. ⁹ Dadjirãba ababe maãrĩ cawa panãa idjaba ãcõrẽneba maãrĩ bedeabadaa. ¹⁰ Baribãra dji biara ða zebãrãde maã maãrĩ ðara jõya. Maãne ne jũmada cawadia. ¹¹ Mã wadi caibe queraside warra zaque quĩrãca bedeabadjia idjaba warra zaque quĩrãca crĩchabadjia. Baribãra drõã bedacarea warra zaque quĩrãca ðadara idu ðasia. ¹² Ara nawena dadjirãba ãcõrẽnebemada jarijaria unu panãa quĩrã acãbadade unu panã quĩrãca. Baribãra ewari aba dadjirãba jũma ebuãa ununia sãwãbãra ðada. Ara nawena mã maãrĩ cawa ðaa, baribãra ewari aba jũma cawaya ãcõrẽba mã cawa ða quĩrãca. ¹³ Naã ãbea panãra jõcaa: ne jũma biada ãjã baida, jũma bia odjamãrẽã jãã baida idjaba quĩrĩãda. Baribãra mã ãbeadebemada quĩrĩãda biara ðaa.

14

Dadjia ãrĩnaca bedeade bedeabadadebema

¹ Quĩrĩãda biara ěpēnadua. Idjaba Ācōrē Jaureba obi ɓara jũma o quĩrĩãnadua. Baribɓɓa biara Ācōrēneba bedeadida quĩrĩãnadua. ² Dadjia ũrĩnaca bedeade bedea ɓaba ěberãrãa bedea ɓãã, idjia jarabɓɓara ni abaɓba cawa ũrĩnaca bẽrã. Ababe Ācōrẽa bedea ɓaa. Dadjia cawadacada Ācōrē Jauredeba bedea ɓaa. ³ Baribɓɓa Ācōrēneba bedea ɓaba ěberãrãa bedea ɓaa biara ïjãnamãrẽã, zareaara ɓeadamãrẽã, idjaba sobiadamãrẽã. ⁴ Dadjia ũrĩnaca bedeade bedea ɓaba ara idjida careba ɓaa biara ïjãi carea. Baribɓɓa Ācōrēneba bedea ɓaba djabarãda careba ɓaa biara ïjãnamãrẽã.

⁵ Mɔlmaarã jũma bãrãra dadjia ũrĩnaca bedeade poya bedebabɓdabara bia ɓacasia. Baribɓɓa jũmarãda Ācōrēneba poya bedebabɓdabara biara ɓacasia. Wãrãda dadjia ũrĩnaca bedeade bedei cãyãbara Ācōrēneba bedeaida biara ɓaa. Baribɓɓa abaɓba dadjia ũrĩnaca bedeade bedepeda cawa jaraibɓɓa, mañ sida bia ɓaa. Djabarãba cawa ũrĩnapeda Ācōrẽra biara ïjãnia. ⁶ Mañ carea djabarã, mãda bãrãmaa wãpeda dadjia ũrĩnaca bedeade bedeaibɓɓa, ¿bãrãda sãwã carebai? Carebaẽa. Baribɓɓa dadjia ũrĩbada bedeade Ācōrẽba mãa cawabidada jaraibɓɓa, wa Ācōrē necawaadeba bedeaibɓɓa, wa Ācōrēneba bedeaibɓɓa, wa Ācōrē bedeada jaradiaibɓɓa poya carebaya.

⁷ Ara mañ quĩrãca abaɓba chiruda wa arpada zaibɓɓa baribɓɓa jipa zaɛbɓɓa, jĩgua ɓamĩna dadjia cawadaẽa cãrẽ trããbida za ɓada. ⁸ Cachiru sida jipa zaɛbɓɓa, ¿sordaorãda sãwã isabe cobeadĩ djõni carea? ⁹ Ara mañ quĩrãca bãrãba ũrĩbada bedeade

bedeadaēbΛΓΛ, ēberārāba ζsāwā cawadi bārāba jara panΛda? Māwā bedeadibΛΓΛ, bārāra ara jāwā bedea panΛa. ¹⁰ Naļ ējūāne bedea quīrātanoa baraa. Maļ bedea dji cawa bΛba cawa ūrībaria. ¹¹ BaribΛΓΛ mļa maļ bedeada adua bΛbΛΓΛ, dji bedeabΛΓΛmaarā mļra drua āibema quīrāca bΛa, idjaba mļmaarā idjida drua āibema quīrāca bΛa. ¹² Bārāra ara maļ quīrāca beaa. Ācōrē Jaureba obi bΛra bārāba bio o quīrīā panΛ bērā djabarā carebai careabemada biara o quīrīānadia ādjirāba biara Ācōrēra ĩjānamārēā.

¹³ Maļ carea dadjia ūrīnaca bedeade bedea bΛba Ācōrēa iwīdida bΛa ara idjia jaradara poya cawa jarai carea. ¹⁴ Dadjia ūrīnaca bedeade mļa Ācōrēa iwīdibΛΓΛ, mļ jaureba iwīdi bΛa. BaribΛΓΛ mļa adua bΛa cārēda iwīdi bΛda. ¹⁵ Māwāra ζsāwā jīpaara oi? Mļ jaureba Ācōrēa iwīdiya baribΛΓΛ mļa cawa bΛ bedeade bida iwīdiya. Mļ jaureba Ācōrēa bia jara trļāya, baribΛΓΛ mļa cawa bΛ bedeade bida trļāya. ¹⁶ BΛ jaureba Ācōrēa bia bedeaibΛΓΛ, bΛa jarada cawa ūrīcaba ζsāwā wārāana ai? ¹⁷ Wārāda bΛa māwā bedeabΛΓΛde Ācōrēa bia bedea bΛa, baribΛΓΛ dewararāda carebaē bΛa biara ĩjānamārēā. ¹⁸ Mļa Ācōrēa bia bΛada abaria mļra bārā cāyābara dadjia ūrīnaca bedeade auđuara bedeabari bērā. ¹⁹ BaribΛΓΛ djabarā dji jΛre duanΛne mļmaarā dadjia ūrīnaca bedeade dārā bedelai cāyābara biara bΛa dadjia

---

* **14:16** Wārāana ai. Griego bedeade bΛ bΛa: “Amén.” Maļ bedeara hebreo bedea. Crīchada umé jara bΛa. Edauđe jara bΛa “bia bΛa māwā baida” idjaba edauđe jara bΛa “wārā.”

ũrĩbada bedeade dārãé jaradiaida.†

²⁰ Djabarã, warra zaquerã quĩrãca beadadua. ãdjirãba cadjiruada bio adua panΛΛ. BaribΛrΛ ãcõrẽ Jaureba obi bΛdebemada drõãrã quĩrãca crĩcha beadadua. Waa warra zaquerã quĩrãca crĩcharãnadua. ²¹ ãcõrẽ Bedeade nãwã bΛ bΛa: “Dadjirã Boroba jara bΛa: mãra naã puru ume drua ãĩbemarã itedebe, ãdjia ũrĩnaca bedeabada eberãrãneba bedeaya. Mãwãmĩna mã bedeara ũrĩ ama panania.”‡ ²² Maãba cawa panΛΛ dadjia ũrĩnaca bedeade bedeira Jesu ãjã bea carea bΛẽda, ãtebΛrΛ Jesu ãjãé beaa unubi bΛa ãcõrẽba cawa oida.§ BaribΛrΛ ãcõrẽneba bedeira Jesu ãjã bea carea bΛa, Jesu ãjãé bea carea bΛẽa. ²³ Maã carea djabarã ãbaa dji jΛre duanΛne jũmarãda dadjia ũrĩnaca bedeade bea duananibΛrΛ, maãne ãcΛrΛ Jesu ãjãé beada wa ãcõrẽ bea ũrĩ quĩrã beada eða zesidara çãdjia jaradaẽca bãrãra quĩrãé duanΛda? ²⁴ BaribΛrΛ jũmarãda ãcõrẽneba bedeadibΛrΛ, maãne Jesu ãjãé bΛda wa ãcõrẽ bea ũrĩ quĩrã bΛda eða zesira bãrãba jara panΛ ũrĩ bΛdebe idjia cawaya cadjirua obarida idjaba ãcõrẽ quĩrãpita bedeade bΛda. ²⁵ Idji sode mẽrã erobadara ebuda cawaya. Maãne chĩrãborode cobepeda ãcõrẽa bia bedeaya idjaba jaraya ãcõrẽra wãrãda bãrã ume bΛda.

† **14:19** Dãrã bedei. Griego bedeade bΛ bΛa “bea die mil.” Dãrãé. Griego bedeade bΛ bΛa “bea juesumabe.” ‡ **14:21** Isaía 28:11-12. ãcõrẽba israelerãa jarasia ãdjia ãjãnaé panΛ carea drua ãĩbemarãba ãdjirãra ãyã ededida. § **14:22** Jesu ãjãé beaa unubi bΛa ãcõrẽba cawa oida. Griego bedeade maãra ebuda bΛẽa.

Ābaa dji jarebadade jūma quĩrãipa odadua

²⁶ Maã carea djabarã, ¿sãwã jipaara odi? Bãrã ābaa dji jare panane ĩcrlaba trããbi Ācõrẽ Bedeadebemada trããnida panla, ĩcrlaba Ācõrẽ bedeara jaradiadida panla, ĩcrlaba Ācõrẽba cawabidada jaradida panla, ĩcrlaba dadjia ũrĩnaca bedeade bedeadida panla, idjaba ĩcrlaba maã bedeadara cawa jaradida panla. Baribarla jūma maãgara odida panla djabarãba biara ĩjãnamãrẽã. ²⁷ Dadjia ũrĩnaca bedeade bedeadibarla, djaba umé wa ũbeabe mãwã bedeadida panla. Baribarla aba aba bedeadida panla. Bedeadacarea abalaba maã bedeadara cawa jaraida bla. ²⁸ Baribarla djabarã ābaa dji jare panane maã bedeada cawa jarabarida neẽbarla, dadjia ũrĩnaca bedeade bedea quĩrã bla chupea baida bla. Idji crĩchade Ācõrẽa chupea bedeaida bla.

²⁹ Ara maã quĩrãca Ācõrẽneba bedeadadara umé wa ũbea bedeadida panla. Maãne jūmarãba ãdjia bedea panara quĩrãcuita ũrĩnida panla wãrã cawaya. ³⁰ Djaba aba bedea bla Ācõrẽba dji ũrĩ duananebema abala ne cawabisira, dji bedea bla maã djabara idu bedeadida bla. ³¹ Jūmarãda aba aba Ācõrẽneba bedeadida panla cawa wãnamãrẽã idjaba biara ĩjãnamãrẽã. ³² Ācõrẽneba bedeadarira cawaẽne bedea nūmecaã, ãtebarla poya jããbaria bedei carea. ³³ Ācõrẽba blaga nūmecaã, ãtebarla necai baida diabarã.

³⁴ Ācõrẽ eberãrã ābaa dji jarebadaza wẽrãrãra bedeadie panla, ãtebarla chupea ũrĩnida panla. Ādji quima bedeara ĩjã beadida panla judiorã

leyba jara bΛ quĩrãca. ³⁵ Wẽrãrãba iwidi quĩrãñibΛrΛ, diguida panΛne ãdji quimaa iwidiidida panΛa. Djabarã äbaa dji jΛre duanΛne wẽrã bedeaira biẽ bΛa.

³⁶ ¿Äcõrẽ bedeara bãrãneba zesica? ¿Ababe bãrãmaa zesica? ³⁷ Bariduaba Äcõrẽneba bedebarida crĩcha bΛbΛrΛ, wa Äcõrẽ Jauredeba ne o bΛda crĩcha bΛbΛrΛ, mañ ëberãba jaraya m̃a nañ cartade bΛbΛrΛra dadjirã Boroba obi bΛda. ³⁸ Bariduaba mañgΛda igaraibΛrΛ, idji sida igaradadua.

³⁹ Mañba djabarã, biara jΛrΛdadua Äcõrẽneba bedeadida. Idjaba dadjia ùrĩnaca bedeade bedeadadara idu bedeadidadua. ⁴⁰ BaribΛrΛ jũmaena quĩrãcuita quĩrãipa oadua.

15

Crito ãrẽbadadebema

¹ Mañ awara djabarã, m̃a bãrãa quĩrãnebabiya bedea bia Jesucritodebema m̃a bãrãa jaradiadada. Mañ bedeara bãrãba m̃neba cawasiäa idjaba bio ïjã panΛa. ² M̃a jaradiadara wãrãda ïjã pananibΛrΛ, Äcõrẽba ëdrΛ edaya. ïjã pananaëbΛrΛ, bãdji quĩrãbe ïjãsiäa.

³ M̃a cawada crĩcha dromaara bΛda naãrã bãrãa jaradiasia. NañgΛ basía: Critora dadjirã cadjirua carea beusia Äcõrẽ Bedeade bΛ bΛ quĩrãca.* ⁴ Idjira tΛbãrisiäa, mañbe ewari ùbeade beu badada ãrẽbasia Äcõrẽ Bedeade bΛ bΛ

* **15:3** Isaías 53:5-12.

basida. ¹⁴ Critoda ãrēbaē basibΛΓΛ, mãwãra dadji quĩrĩãbe jaradia panΛa idjaba bãrãba bãdji quĩrĩãbe idjira ãjã panΛa. ¹⁵⁻¹⁶ Critoda ãrēbaē basibΛΓΛ, ãcõrēba idji ãrēbabisiada abΛdade daiba ãcõrēnebemada sewada jara panΛa. Wãrãda beupedadada ãrēbadaēbΛΓΛ, mãlba jara bΛa Crito sida ãrēbaē basida. ¹⁷ Critoda ãrēbaē basibΛΓΛ, bãdji quĩrĩãbe idjira ãjã panΛa idjaba wadibida cadjiruade panΛa. ¹⁸ Mãwãra jũma Crito ãjã bea beupedadara aduasidaa. ¹⁹ Dadjirãba Critodeba ababe naã ējũãne bia beadida crĩcha panΛbΛΓΛ, jũmarã cãyãbara mãã djuburiara panΛa.

²⁰ BaribΛΓΛ ãcõrēba wãrãda Critora beu badada ãrēbabisia. Beupedadadebemada idjidrΛ dji naãrã ãrēbadaa. Mãwã ãcõrēba unubisia jũma idjiderã sida wãrãda ãrēbadida. ²¹ Èberã abaΛba cadjirua oda carea dadjirãra beudia. Ara mã quĩrãca èberã abaΛba bia oda carea dadjirãra ãrēbadia. ²² Jũmarãda Adaãneba zepedada bãrã beubadaa. Ara mã quĩrãca Critodeba jũma idjiderãda wayacusa zocai panania. ²³ Critoda naãrã ãrēbasia. Idji waya zebΛΓΛde idjiderãda ãrēbadia. ²⁴ Mãwãnacarea naã ējũãra jõya. Mã ewaride Critoba jai bororãda, jai dromarãda, jai mēsãrã bea sida jũma poyaya. Mãlbe idji puruda dadji Zeza ãcõrã diaya.

²⁵ Wãrãda Critora jũmarã boroda baida bΛa aba jũma idji dji quĩrũra poyabΛΓΛdaa.† ²⁶ Jĩrũare idjia dadji beuirã jõbiya, mãlγΛ sida idji ume dji quĩrũ bãrã. ²⁷ ãcõrē Bedeade jara bΛa: “BΛa

† 15:25 Aba jũma idji dji quĩrũra poyabΛΓΛdaa. Griego bedeade nãwã bΛ bΛa: “Aba idji jĩrũ edre bΛbΛΓΛdaa.”

ne jūmada idji jΛwaeda ɓΛsia.”‡ Ne jūma Crito jΛwaeda ɓΛsida jara ɓΛmīna ebuda ɓΛΛ Ācōrēba ara idjida Crito jΛwaeda ɓΛē basida. ĀcōrēbaΛΛ ne jūmada Crito jΛwaeda ɓΛsia. ²⁸ Ācōrē Warra Critoba ne jūma poyadacarea ara idjida Ācōrē jΛwaeda beya Ācōrēba ne jūmada idji jΛwaeda ɓΛda quĩrāca. MāwābaΛΛ Ācōrēba ne jūmada idji jΛwaeda erobaya.

²⁹ Beupedadada ĩrēbadaēbaΛΛ, ¿cārē cārēā ĩcΛΛΛΛ beupedada cacuabari borocue panΛ? Ācōrēba beupedadara ĩrēbabiēbaΛΛ, ¿cārē cārēā ādjirā cacuabari borocuedi?§ ³⁰ Idjaba beupedadada ĩrēbadaēbaΛΛ, ¿daira cārē cārēā Jesucrito bedea carea ewariza minijichiade bia mīga panΛ? ³¹ Djabarā, bārāba dadjirā Boro Jesucrito ĩjā panΛ carea mĭra wārāda ɓΛsrida ɓΛ. Wārāda jaraya: ewariza crīcha ɓΛΛ ēberārāba mĭra Jesu bedea carea beadida. ³² Epeso purude Ācōrē bedea jaradiai carea mĭra bia mīgasia animarā cadjirua bea ume djō ɓΛ quĩrāca.* Beupedadada ĩrēbadaēbaΛΛ, ¿mĭ bia mīgada carea cārē biada edasi? Wārāda dadjirā ĩrēbadaēbaΛΛ, biara ɓΛΛ odida ĩcΛΛΛba jarabada quĩrāca: “Bia ne codia, itua dodia nu beudi bērā.”†

³³ Idu cūrūgabirānada. Bārāda cadjirua obadarā ume ābaa nībaēbΛΛ, ādjirāba bārā bia nībadara ārīnia. ³⁴ Jipa crīchadada. Cadjiruada waa

---

‡ 15:27 Salmo 8:6. § 15:29 Corintodebema djabarāba dji beupedada cacuabari borocue pananamīna Ācōrē Bedeade jaracaa dadjia māwā odida panΛda. * 15:32 Hecho 19:23-41. † 15:32 Isaia 22:13.

orãnadua. ΛCΛΓΛ bārãnebemaba Ācõrëra adua beaa. Maã carea bārãra peradida panΛa.

Djabarã ãrëbabΛdade ãdji cacua sãwã baiðebema

³⁵ ΛCΛΓΛba iwidiðisicada: “¿Beupeðadada sãwãbΛΓΛ ãrëbadi? ¿Ādjirã cacuara sãwã beadi?”
³⁶ ;Dji mãwã iwidi ÆΛra crĩcha neẽ tabΛa! Ne uða tunubΛΓΛde dji tara Æerawabaria. ³⁷ Trigoda uibΛΓΛ wa baridua tada uibΛΓΛ, dji ÆΛWΛΓΛda ucaa ãtebΛΓΛ dji tadrΛ ubaria. ³⁸ BaribΛΓΛ maã tadeba Ācõrëba dji ÆΛWΛΓΛda tunubibaria idji Æaida ÆΛ quĩrãca.

³⁹ Naã ëjũãne zocai Æeara abari cacua quĩrãca beaëa. Ēberã cacuara awara ÆΛa, animarã cacuara awara ÆΛa, ĩbana cacuara awara ÆΛa, Æeda cacuara awara ÆΛa. ⁴⁰ Idjaba bajãne ne quĩrãtanoa baraa. Naã ëjũãne bida ne quĩrãtanoa baraa. BaribΛΓΛ bajãne ne biya quedeara awara beaa. Naã ëjũãne ne biya quedeara awara beaa. ⁴¹ Λmãdau ãnaara awara ÆΛa, jedeco ãnaara awara ÆΛa, chĩdau ãnaara awara ÆΛa. Chĩdauza ãnaara awara beaa.

⁴² Beupeðada ãrëbadira ne uða quĩrãca ÆΛa. Cacua Æerawabarida joubadaa baribΛΓΛ cacua Æerawacada ãrëbaya. ⁴³ Cacua biaëda joubadaa baribΛΓΛ cacua biya quiruda ãrëbaya. Cacua ΛÆΛaë ÆΛda joubadaa baribΛΓΛ cacua ΛÆΛa ÆΛda ãrëbaya. ⁴⁴ Naã ëjũãnebema cacuada joubadaa baribΛΓΛ bajãnebema cacuada ãrëbaya. Naã ëjũãnebema cacuada ÆΛbΛΓΛ bajãnebema cacua siða ÆΛa.

⁴⁵ Ācõrë Beðeade ÆΛ ÆΛa: “Nabema ëberã Adaã abadara Ācõrëba zocai Æabisia.” BaribΛΓΛ Crito dji jĩrũarebema Adaã abadada ÆΛsia idji jaureðeba zocai Æaida diamãrëã. ⁴⁶ Bajãnebema cacuada

naãrãbema cacuaëa, ãtebΛΓΛ naã ëjũãnebema cacuadrΛ dji naãrãbemaa. Dji naãrãbema cacua jõnacarea bajãnebema cacuada edaya. ⁴⁷ Nabema ëberã Adaã abadara egoro oða basía. Jĩrũarebema ëberã Jesucrito abadara bajãnebemaa. ⁴⁸ Adaã cacuara egoro oða basía. Ara maã quĩrãca naã ëjũãnebemarãba eropanΛa. BaribΛΓΛ Critoba bajãnebema cacuada eroβΛ quĩrãca bajãnaa wãbΛda ëberãrãba eropanania. ⁴⁹ Dadjirãra nabema ëberã egoro oða quĩrãca panΛa idjaba bajãneba zeda ëberã Crito quĩrãca panania.

⁵⁰ Djabarã, mãa naãda jaraya: naã ëjũãnebema cacuara Æcõrë bajãnebema purude poya baëa. Cacua berawabarira cacua berawacama poya baëa. ⁵¹ Ûrĩnadia. Æcõrëba naëna cawabië badara mãa cawabiya: jũma dadjirãra beudaëa, ãtebΛΓΛ cacua quĩrã awara panenia. ⁵² Cawaëne, daupica edabΛΓΛde, jĩrũarebema cachiru jĩguabΛΓΛde mãwã quĩrã awara panenia. Wãrãda Æcõrë cachirura jĩguaya. Maãne beupedada cacua ãrĩnacade ãrëbadia. Idjaba dadjirã wadi zocai beara cacua quĩrã awara panenia. ⁵³ Dadjirã cacua ãrĩbarira cacua ãrĩcada beya. Dadjibeuida βΛ cacuara beuca cacuada beya. ⁵⁴ Naã cacua beuida βΛra cacua beuca bebΛΓΛde Æcõrë Bedeade βΛ βΛ quĩrãca wãrãda bayya. Nãwã βΛ βΛa: “Æcõrëba dadjibeuira jõbisia.”‡ ⁵⁵ Idjaba βΛ βΛa:

Beuba waa poya beubiëa. Beuba waa poya

---

‡ **15:54** Isaiá 25:8. Æcõrëba dadjibeuira jõbisia. Griego bedeade nãwã βΛ βΛa: “Dji poya βΛba beuira mĩbuesia.”

bārāba m̄ra poya carebadia m̄dji wābΛrΛmaa bia wāmārēã. ⁷ Ara nawena poya dārã baē bērã m̄a bārara acΛde wã quĩrĩãéa. BaribΛrΛ dadjirã Boroba quĩrĩãibΛrΛ, bārãmaa wābΛrΛde dārãica bΛa. ⁸ Nama Ēpeso purude baya aba Pentecoste ewari droma jōbΛrΛdaa.* ⁹ Nama m̄ ume dji quĩrũda baramĩna nawena poya Ācōrē bedeara bia jaradia baya idjaba zocārãba ãjãbΛdaa.

¹⁰ Djaba Timoteoda bārãma jũëibΛrΛ, idjira bārã tãēna bia edadadua wayarãmārēã. Dadjirã Boroba quĩrĩã bΛra idjia bia o bΛa m̄a o bΛ quĩrãca. ¹¹ Mañ carea idjira igararãnadua, ãtebΛrΛ carebadadua m̄ acΛde zebΛrΛde necai zemārēã. M̄a, dewara djabarã biða idji zeida jã panΛa.

¹² Dadjirã djaba Apoloa m̄a bedea djuburia-sia dewara djabarã ume bārã acΛde wānamārēã. BaribΛrΛ ara nawena idjira wã quĩrĩãé bΛa. Poya wābΛrΛde wāya.

Pauloba nañ cartade jĩrũare bΛda

¹³ Quĩrãcuita beadadua. Jesucritora bio ãjã pananadua. Idjideba sozarra beadadua idjaba zarea beadadua. ¹⁴ Ne jũma bārãba obΛdara quĩrĩãneba odadua.

¹⁵ Djabarã, bārãba cawa panΛa Acaya druade Estepanaba, idji ēberãrã biða naãrã Jesura ãjãsidada idjaba ãdji crĩchara bΛcãdada jũma djabarã carebaði carea. ¹⁶ M̄a bārãa bedea djuburiaya ãdjira, jũma

---

* **16:8** Judiorãba ãdji Egiptodeba ēdrΛpedada quĩrãnebada ewari odacarea cincuenta ewari bΛde ãdji néu naãrã ewapedada carea bΛsrida obada ewarida obadjidaa. Mañ ewari dromara Pentecoste abadjidaa. Levitico 23:15-16.

ãdji quĩrãca ðea sida ãpẽnamãrẽã. Jũma Ãcõrẽ traju o panΛra, djabarã careba panΛ sida ãpẽnadua.

¹⁷ Djaba Estepanada, Portunatoda, Acaico sida mΛma jũẽpedada bãrã ðΛsrida ðΛa. Ådjirãba bãrã cacuabari mΛra careba panΛa. ¹⁸ Ådjirãba mΛ sora ðΛsridabisidaa bãrã so ðΛsridabipedada quĩrãca. Ådjirãnebemada, djabarã ådjirã quĩrãca panΛ sida bia crĩchadadua.

¹⁹ Djabarã Asia druadebemaba quĩrãã panΛa bãrãra bia pananida. Djaba Aquilaba, djabawẽrã Priscilaba, djabarã ådji dede åbaa dji jΛrebada bida dadjirã Boroðeba quĩrãã panΛa bãrãra bia pananida. ²⁰ Djabarã jũmarãba quĩrãã panΛa bãrãra bia pananida. Wãrã quĩrããneba dji bia edadadua.†

²¹ MΛra Paulo. NaλgΛ bedeara ara mΛdji jΛwaba ðΛbΛrΛa.

²² Bariduaba dadjirã Boro Jesucritoda quĩrããébΛrΛ, Åcõrẽba maλ ãberãra biẽ ðΛya. ¡Zedua, dadjirã Boro!

²³ MΛa quĩrãã ðΛa dadjirã Boro Jesucritoba idji biadeba bãrãra careba ðaida. ²⁴ Jesucritodeba mΛa bãrãra wãrãda quĩrãã ðΛa.‡

---

† **16:20** Wãrã quĩrããneba. Griego bedeade ðΛ ðΛa: “Isõ bia quirudeba.” ‡ **16:24** Griego bedeade λcΛrΛ cartade jĩrũare ðΛ ðΛa: “Bia ðΛa mãwã ðaida.”

Ãcõrẽ Bedea
New Testament in Emberá, Northern
(PM:emp:Emberá, Northern)

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Emberá, Northern

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Emberá, Northern

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-23

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files
dated 29 Jan 2022

f9d422da-2e22-541c-afc9-8fe7130d391e